

Ellamaa raba
vanad jääksood
on põnevad
maastikud
lk 5

KUIDAS MEIL LÄHEB KORROONAKEERISES?
Kontaktivaba raamatulaenutus, loomade tervis kriisilukorras,
inimene eeslinilt, meelelahutus isolatsioonis, teekond
Hispaaniast koju, distantsõppe meeleolud, tänavapatrull,
ettevõtted raskustes, eriolukord kui autisti unistus
lk 6-12

NR 7 (55) APRILL 2020

Saue

Valdur

KOHALIK
LEHT
KOHALIKUST
ELUST JA
OLUST

ERIOOLUKORD JÄTKUB

Viirus ei vali, sinul on valik

Tänases olukorras saab tõelise sisu seaduses kajastuv mõte, et omavalitsuse ülesanne on tegeleda kohaliku elu küsimustega. Varem on selle üle vaieldud, et mis on ja mis ei ole kohaliku elu teema. Täna saame kinnitust, et kohaliku elu teema on kõik, mis ei ole riiklik teema.

ANDRES LAISK
vallavanem

Am m e n d a m a t u loetelu küsimustest. Kõigile kindlasti pole kohe vastuseid. On ka vastuseid, mis ei meeldi. Konsensus pole enamasti isegi täna, sest inimesed on kriisi tajumisel alati erinevates faasides.

Eile tundus koolide sulgemine ebavajalik, täna oleme sellega harjunud. Homme hakkame sellest vaikselt väsima. Eile ei meeldinud paljudele märguväljakute sulgemine, täna on leitud alternatiivid või püstitakse kodus ja usutakse, et see on õige asi, mida teha.

Üks on kindel – kaks nädalat sellises olukorras olla on midagi oluliselt muud, kui kaks kuud. Kasutades klassikuid – kaks nädalat on kahe kuu kõrval "morsipidu". Harjumisi, kohanemisi ja aktsepteerimisi tuleb veelgi. Iga uus olukord

toob esile uued nüansid, mille lahendamiseks tuleb tegeleda.

Minu tugev arusaam on, et täna tuleb rohkem kui kunagi varem hoida fookus tõelistel abivajajatel ja lahendada probleeme põhjuse ja tagajärje seostest lähtuvalt. Ressurss on igal juhul piiratud ja seda ei peaks kulutama selge eesmärgi ja vajaduseta abiprogrammide peale. Ja iga uue sammu juures tuleb esmajärjekorras mõelda sellele, et see ei suurendaks, kasvõi ühekordselt, drastiliselt kontaktide hulka.

Heameel on, et valla ja allasutuste nimekirjades teadaolevalt uusi nakatunuid leitud ei ole. Vallaülene karantiinis olivate statistiline number, mis nädala eest näitas kasvutrende, on nüüd jõudsalt vähenemas. Aga sellest saab eelkõige välja lugeda, et viimased välismaalt koju jõudnud vaikselt väljuvad oma karantiiniperioodist.

Eile ei meeldinud paljudele märguväljakute sulgemine, täna on leitud alternatiivid või püstitakse kodus ja usutakse, et see on õige asi, mida teha

Viirus ei vali, sinul on valik. Kui vähegi võimalik, siis palun püsime kodus. Kuu aega oleme juba eriolukorras elanud, natuke jaksame ikka veel. Ehk ongi 1. maiks rahunemisaeg käes.

Nakatunute hulka vallas jätkuvalt ei tea ja ehk on paremgi. Muidu käiks ringi ja vaataks kõiki kahtlustavalt. Igal juhul tuleb eeldada, et üldine suurte arvude statistika kehtib ka Saue vallas ja mööda see viirus meie inimestest päris läinud ei ole.

Sotsiaallosakonnal on järjest tihedamad päevad, sest eriolukorra

kõrval toob täiskuu lahendamiseks ka kuhjaga igapäevast. Õnneks on neile lahkesti appi rutanud vabatahtlikena kolleegid teistest osakondadest. Aitäh neile selle kaasabi eest!

Veel kahe nädala eest otsisime sarnaselt teistega, kust eeslini inimestele piisavalt esmaseid isikukaitsevahendeid leida. Täna võib ütelda,

et oleme lisaks mõõduka riigiabile suutnud luua mõningase varu desinfitseerimisvahenditest ja meditsiinilistest maskidest ja ehk on loota, et sellel rindel lähevad olud ka natuke leebemaks. Mõneti on hetkel ikka veel selline kaevikute kaevamise tunne, et täpselt ei tea, mis suunas ja kui suurte vägedega meil võitlema tuleb veel hakata.

Viirus ei vali, sinul on valik. Kui vähegi võimalik, siis palun püsime kodus. Kuu aega oleme juba eriolukorras elanud, natuke jaksame ikka veel. Ehk ongi 1. maiks rahunemisaeg käes.

Igal juhul kõigile kannatlikku meelt ja olge üksteisele abiks ja toeks!

Foto: Margus Tafenu

Olulised kontaktid

SAUE VALLA SOTSIAALBISPETSIALISTID

Marelle Erlenheim, sotsiaallosakonna juhataja, 5192 3338, marelle.erlenheim@sauevald.ee

Maret Maripu, sotsiaaltöösotsiaaltööst, tööpiirkond Saue linn, Aila, Jõgisoo, Valingu, Vanamõisa, Koppelmaa, Maidla, Pällu, Pärinurme, Tagametsa, Tuula ja Ääsmäe küla, 5855 6836, maret.maripu@sauevald.ee

Laine Elmik, sotsiaaltöösotsiaaltööst, tööpiirkond Laagri alevik, Hüüru, Kiia, Püha, Vatsla, Alliku ja Koidu küla, 513 7154, laine.elmik@sauevald.ee

Merike Lepik, sotsiaaltöösotsiaaltööst, tööpiirkond Haiba, Kernu, Kirikla, Kohatu, Kustja, Metsanurga, Mõnuste, Allika, Hingu, Kaasiku, Kibuna, Laitse, Pohla, Ruila, Vansi, Kabila ja Muusika küla, 5551 2460, merike.lepik@sauevald.ee

Sille Simson, sotsiaaltöösotsiaaltööst, tööpiirkond Riisipere ja Turba alevik ning Munalaskme, Aude, Jaanika, Madila, Mustu, Nurme, Odulemma, Vilumäe, Ürjaste, Ellamaa, Kivitammi, Lehetu, Lepaste, Siimika, Tabara ja Viruküla küla, 557 1614, sille.simson@sauevald.ee

Sirli Sõstar-Peerne, eakate ja puuetega täisealiste spetsialist, töövaldkond hooldaja ja hooldajatoetuste määramine, koduteenuse vajaduse hindamine ja teenusele suunamine, eeskoste seadmine, valla eestkostel olevate isikute suhtes eestkostja ülesannete täitmine. 5346 2560, sirli.sostar@sauevald.ee.

SAUE VALLA LASTEKAITSESPETSIALISTID

Liis Tooming, tööpiirkond Hüüru, Kiia, Püha, Vatsla, Alliku ja Koidu küla, 679 0193, 5194 8869, liis.tooming@sauevald.ee

Reili Raamat, tööpiirkond Haiba, Kernu, Kirikla, Kohatu, Kustja, Metsanurga, Mõnuste, Allika, Hingu, Kaasiku, Kibuna, Laitse, Pohla, Ruila, Vansi, Kabila, Koppelmaa, Maidla, Muusika, Pällu, Pärinurme, Tagametsa ja Ääsmäe küla, 679 3023, 5551 2468, reili.raamat@sauevald.ee

Estelle Laane, tööpiirkond Laagri alevik, 5866 0485, estelle.laane@sauevald.ee

Pille Toomsalu, tööpiirkond Saue linn ja Vanamõisa küla, 6790 196, 5912 5591, pille.toomsalu@sauevald.ee

Triin Taal, tööpiirkond Riisipere ja Turba alevik ning Munalaskme, Aude, Jaanika, Madila, Mustu, Nurme, Odulemma, Vilumäe, Ürjaste, Aila, Jõgisoo, Valingu, Ellamaa, Kivitammi, Lehetu, Lepaste, Siimika, Tabara, Viruküla ja Tuula küla, 608 7236, 5551 422, triin.taal@sauevald.ee

**VIIRUS EI VALI!
SINUL ON VALIK**
#püsikodus

KUNI ERIOLUKORRA LÕPUNI 1. MAINI
(täna teadmise järgi)

- Vallavalitsus kaugtööl (telefonitsi ja elektroonselt kättesaadav)
- Koolid suletud
- Raamatukogud kontaktivabas laenutuses (Ruila, Laagri, Saue, Turba)
- Kultuurimajad suletud
- Spordikeskused suletud
- Lasteaiad avatud

Andeka sportlase toetused läksid peamiselt varustuse uuendamiseks

Andeka sportlase toetuse 2020. aasta esimeses jaotusvoorus vaatas vallavalitsus läbi 19 määrusekohaselt täidetud taotlust, millega sooviti saada toetusi kokku 29 457 euro ulatuses.

Andeka sportlase toetust võib vallavalitsus maksta sportlasele, kes kuulub oma ala esinduskoondisse või on spordiseaduse mõistes spordialaliidu liige, mille koosseisu kuulub vähemalt sada sportlast ja on saavutanud juunioride või põhiklassi Eesti, Euroopa või maailma meistrivõistlustel, kus on osalejaid vähemalt viis, kahe viimase aasta jooksul 1.-3. koha.

Andekaid sportlasi jagub Saue vallas väga erinevatele spordialadele. Seekord oli esindatud taekwondo, golf, kergejõustik, ratsutamine, sportakrobaatika, sõudmine, rattasport, iluvõimlemine, motosport jne.

Praegu maailmas valitseva eriolukorra tõttu on võistluste ja treeninglaagrite toimumine peatatud, seetõttu toetati põhiliselt varustuse uuendamisega seotud kulutusi. Toetusteks jagati esimeses voorus umbes kolmandik eelarvest ehk 10 251 eurot ja järgmistesse voorudesse jäi jagada 19 749 eurot

Andeka sportlase toetust jagatakse eelarveliste vahendite olemasolul kord kvartalis kvartali viimasel vallavalitsuse istungil. Järgmise ehk teise jaotusvooru taotluste esitamise tähtaeg on 3. juuni.

Saue valla ja Märjamaa valla piirimuudatus

Märjamaa valla Kohatu küla Eharanna ja Raja kinnistute omanikud esitasid 2018. aastal Saue vallavalitsusele avalduse, millega soovisid muuta Harju maakonna Saue valla Lehetu küla ja Rapla maakonna Märjamaa valla Kohatu küla vahelist piiri.

Piirimuudatus hõlmab ca 83,48 hektari suurust territooriumi koos kolme alalise elanikuga. Põhjuseks asjaolu, et Kohatu külas Märjamaa vallas Eharanna ja Raja taludes oli taristu valdade piiride loomise ajast oluliselt muutunud.

Eesti territooriumi haldusjaotuse seadus sätestab, et territooriumiosa ühe haldusüksuse koosseisust teise arvamisel korraldatakse elanike arvamise väljaselgitamine. Märjamaa vald avaldas Märjamaa nädalalehes ja oma kodulehel piirimuudatuse algatamise kohta artikli. Ajalehes Saue Valdur ja Saue valla kodulehel avaldati samuti artikkel.

Arvamus selgitati välja tähtitud kirjade teel, mis edastati piirimuudatusega puudutatud katastriüksuse omanikele või esindajatele ning liidetavate kinnistute naabritele. Kokku edastati 19 väljastusteadet.

Saue vallavolikogu otsustas märtsikuu volikogu istungil muuta Saue valla ja Märjamaa valla vahelist piiri. Piiri muutmiseks on nõustunud ka Märjamaa vallavolikogu. Nüüd esitavad nii Saue vald kui Märjamaa vald piirimuudatusega seotud dokumendid rahandusministeeriumile, et Vabariigi Valitsus saaks teha lõpliku otsuse piirimuudatuse kohta.

Laagri Comarketis tegutseb taas apteek

Millalgi veebruaris pandi Laagri Comarketis ootamatult apteek kinni. Juba 30. märtsil olid ukSED taas avatud, kuid senise apteegi asemel toimetab seal proviisorapteek.

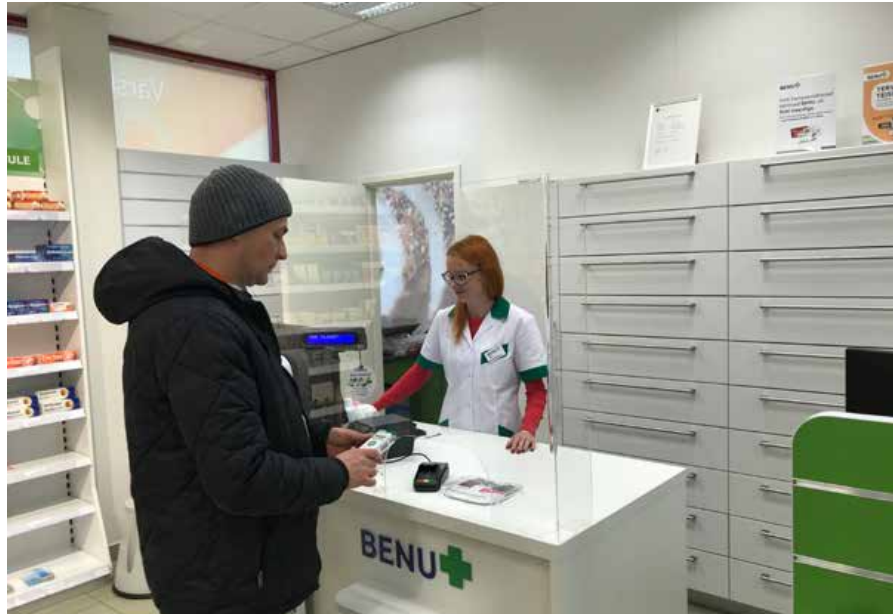
ANNE-LY SUMRE
annely.sumre@sauevald.ee

Laagri Comarketis apteek AL Medicam OÜ on 100% osalusel iseseisev proviisorapteek, kes on Benu partnerapteek. „Koostöö annab võimaluse pakkuda klientidele suuremal hulgal soodustusi, sealhulgas kliendikaardiga,“ ütleb apteegi omanik ja proviisor Anu Lepasepp, kes ise, muide, on ka sauevallakas.

Lisaks tavapärastele retseptiravimitele ja käsimüügitoodetele pakutakse klientidele ka teraviseabi tooteid: ortoosid, tallatugesid jms. Praegu veel abivahendikaardiga

osta ei saa, kuid tulevikus võib olla see võimalik. „Meie sortiment ei ole piiratud, seetõttu saame klientide soovidele vastu tulla ja tellida tooteid, mida kohe ei pruugi apteegis olla,“ kinnitab Lepasepp.

Keset praegust koroonakeerist ei ole ükski apteek liiast. Rohupoodidesse on asja tavapärastest rohkematel inimestel, kasvõi selleks, et küsida, ega näomaske müügil pole. Ärilises vaates on kilomeetri raadiuses veel vähemalt neli rohpoodi, ehk et konkurents näikse olevat tihe. „Meilt küsitakse tihti konkurentsi kohta, aga Laagri on suur ja pi-

devalt arenev piirkond. Igasse apteeki jätkub kliente, vahemaad on piisavalt pikad ja tänapäeva inimene on mugav,“ usub proviisor.

Apteek on praeguse eriolukorra tõttu avatud vaid tööpäevadel kell 10–18. Kui tavaolukord taastub, siis tunnike kauem. Laupäeviti lahtioleku plaan jääb tulevikku.

Aptegireform

1. aprillil jõustus aptegireform, millega lahutati ravimite jae- ja hulgimüük ning apteekide pidamise õigus jäi üksnes proviisorapteekidele. Üle Eesti suleti reformi tulemusel 25 rohpoodi, aga Saue vallas tegutsevad kõik senised apteegid edasi.

Laagri Comarketis apteek
Veskitammi 10, Laagri E-R 10-18
telefon 5669 9561

Aprillist uued jäätmeveo teenustasud Saue vallas

Uued hinnad hakkavad kehtima ühinemiseelse Saue valla ja Saue linna territooriumil 1. maist 2020 ning ühinemiseelse Kernu ja Nissi valla territooriumil alates 1. aprillist 2021, kuna selle kuupeevani osutab neis piirkondades teenust MTÜ Jäätmevalduskeskus tänaste hindadega.

BIRGIT PANGSEPP
keskkonnaspetsialist

Jäätmeveo teenuse hankel osutus parimaks AS Ragn Sells. Ettevõtte on vastavalt kontsessioonilepingule ainuõigus teostada korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmete vedamist Saue valla veopiirkonnas. Leping on sõlmitud 48 kuus.

Aia- ja haljastusjäätmete tasuta äravedu toimub vastavalt vajadusele ja jäätmevaldaja tellimisel kuni kahel korral aastas (1. aprill – 30. november). Aia- ja haljastusjäätmete äraveo tellimisel tuleb anda vedajale teada äraantavate jäätmete ligikaud-

sed kogused. Jäätmed peavad olema pakitud pealt suletud ja kergesti teisaldatavatesse kilekotidesse ning sisaldama üksnes aia- ja haljastusjäätmeid. Kilekotid tuleb paigutada vedajaga kokkulepitud asukohta, nt olmejäätmete mahuti vahetusse lähedusse, värdava kõrvale vmt. Juhul kui aia- ja haljastusjäätmete kott sisaldab visuaalsel hinnangul sobimatuid esemeid, jätab vedaja jäätmekoti kinnistule.

Suurjäätmete vedu toimub ettetellimisel, kuid mitte tihemini kui üks kord kuus. Ühe suurjäätmete veokorra maksumaalne maht on kuni 5 m³.

Varasema lepingu jär-

Jäätmeliik	Mahuti tüüp	Graafikujärgne tühjendus, hind eurodes	Tühisõit, hind eurodes	Mahuti rent (kuu), hind eurodes
Olmejäätmed	Jäätmekott kuni 150 L	1,60	0,80	-
	80 L konteiner	0,85	0,42	1,34
	120 L konteiner	1,27	0,64	-
	140 L konteiner	1,49	0,74	2,34
	240 L konteiner	2,54	1,27	4,01
	370 L konteiner	3,92	1,97	6,18
	600 L konteiner	6,37	3,18	10,01
Paber ja kartong	240 L konteiner	0	1,27	4,81
	660 L konteiner	0	3,50	13,22
Biolagunevad köögi- ja sööklajajäätmed	80 L konteiner	0	0,42	1,60
	140 L konteiner	0	0,74	2,80
	240 L konteiner	0	1,27	4,81
Aia- ja haljastusjäätmed	1 m³	7,09	5,30	-
Suurjäätmed	1 m³	0	5,30	-

Täiendav hinnakiri Ragn Sells kodulehel <https://www.ragnsells.ee/hinnakiri/>.

gi oli konteinerite rent tasuta, kuid alates uue hinnakirja kehtima hakkamisest on konteinerite rent tasuline (vt tabelist). Rendikonteinerist saab loobuda või seda vahetada suurema/väiksema vastu 6 kuu jooksul tasuta.

Isiklikku konteinerit saab osta nii jäätmevedajalt kui ka erinevatest

ehituspoodidest. Oluline on võrrelda hindu ning kohaletoimetamise võimalusi.

Kõige soodsam olmejäätme hind jäätmevaldajale kujuneb juhul, kui tekkekohas sorteerida bio-, pakendi- ja papijäätmeid. Vastavalt kehtivale Saue valla jäätmehoolduseeskirjale on tekkekohas kohustus

sorteerida kõik eelnimetatud jäätmeliigid (v.a segapakend, kui tootjavastutusorganisatsioon või korraldatud jäätmeveo teenuse osutaja seda teenust tasuta ei võimalda).

Kuidas sorteerida ja info endale lähima avaliku konteineri leiad Saue valla kodulehelt <https://sauevald.ee/jaatmejaamad-ja-punktid>.

„Ajujahi“ võitis Pagerr – trükikodade Tinder. Sauevallaka lemmikuks hääletati CommuniCare

„Ajujahi“ finaali oli nagu paljud teisedki asjad sel kevadel kontaktivaba ja tavapärasest tagasihoidlikum. Nii finalistid, žürii kui toetajad said sekkuda saatesse vaid videosilla kaudu, aga 13. hooaja võitja sai siiski valitud. Kõige tugevamaks hindasid eksperdid tiimi Pagerr, kes pärjati 30 000-eurose auhinnarahaga.

ANNE-LY SUMRE
annely.sumre@sauevald.ee

Tesasaates nimetas Pagerr end trükikodade Tinderiks. Pagerr on ettevõtte, mis muudab trükiste tellimise eraisikutele ja ettevõtetele lihtsamaks ja soodsamaks. Ettevõtte aitab säästa loodust tänu spetsiaalsetele trükiste optimeerimise viisidele, mis muudab kasutamata jäänud trükipotentsiaali uuteks klientideks. Pagerr'i veebikeskkonnas saavad ettevõtted tellida erinevaid trükiseid, mis lisatakse automaatselt trükiklaadile olevatele vabadele pindadele. Nii tuuakse trükikodadele uusi kliente, kliendid saavad soodsamat hinda ning loodus saab samuti hoiatud.

„Pagerr kombineerib kaks olulist trendi – mugav ja lihtne kasutajakogemus ning jääkide vähendamine tootmises,“ on öeldud Harri Tallinn „Ajujahi“ korraldustiimist.

„Investeeringu võiduraha Pagerr'i laienemisse Saksamaale. Näeme Saksamaal 340 miljoni euro suurust potentsiaali ja võimalust säästa kuni 4 miljonit puud. See inspireerib meid enim. Oleme oma laienemistegevustega juba alustanud ning integreerimisest on huvitatud juba 11 trükikoda,“ kinnitasid tiimi liikmed.

Teise koha ja 15 000 eurot viis koju Aligner ning kolmandale kohale tuli Sharewell, kes sai äriarenduseks „Ajujahi“ auhinnafondist 5000 eurot.

Sauevallaka lemmik CommuniCare
Saue vald panustab teatavasti kolmandat aastat „Ajujahi“ konkursi auhinnafondi lisaks põhitoetusele ka eriauhinnaga. Muidugi oli algne idee n-ö omasid toetada, aga ühtegi päris Saue tiimi ei olnudki. Seega toimus Saue valla Facebookis 17.-27. märtsini hääletus, kus sai „like“

Fotod: Ajujahi

nupuga väljendada oma soosingut. Võitjaks osutus tiim CommuniCare.

CommuniCare loob vabatahtlike võrgustikku, et vähendada hooldekodu elanike üksildust, pakkudes eakatele suhtluskaaslast. Idee sündis ettevõtte juhi, Tartu ülikooli majandusteaduskonna esmakursuse Norman Vesteri Inglismaal veedetud ajast, mil ta hooldekodudes ise vabatahtlikuna abis käis. „Selle aja jooksul sain aru, et sealsetel eakatel ei käi keegi külas. Lähedasedki käivad ainult paaril korral aastas ning enam kui pool-

tel ei olegi ühtegi lähedast, kes nendega aega veedaks,“ rääkis ta.

Eestis on probleem tema sõnul suuremgi. „2013. aastal sotsiaalministeeriumi korraldatud uuringust selgub, et 85% hooldekodudes elavaid vanureid külastatakse keskmiselt 2,3 korda aastas,“ lisab Vester.

CommuniCare, muide, võitis üldse kõige rohkem eriauhindu. Neile läks Tartu linna ja Saue valla eriauhind ning parima sotsiaalse ettevõtte auhind. Kokku sai CommuniCare 14 000 eurot oma idee edasi arendamiseks.

Õpilaskahetuse ja välisõppe stipendiumi taotlemise tähtaeg on 1. mai

Registrijärgse elanikustaatusel 16-26-aastastel sauevallakatel, kes õpivad üldhariduskoolis, kutsekoolis või ülikoolis statsionaarses õppes, on võimalik taotleda stipendiumi välismaal õppimiseks.

ANNE-LY SUMRE
annely.sumre@sauevald.ee

Summa, mida õpinguteks välismaal taotleda saab, on kuni 800 eurot semestri kohta või kuni 1600 eurot kahe semestri või õppeaasta kohta. See on ka maksimaalne summa, mida ühele taotlejale ühe kalendriaasta jooksul eraldatakse. Minimaalne õppeaeg stipendiumi saamiseks on õpilaste puhul üks õppeaasta ja üliõpilaste puhul üks semester. Stipendiumi ei saa taotleda tagantjärele.

Taotlejal on täidetud vähemalt üks eeldus:

- on näidanud õpingutes üles silmapaistvaid tulemusi ning keskmine õpitulemus taotlusele eelneval õppeaastal on viiepallises hindestusteemis vähemalt 4,0 või teises hindamissüsteemis võrreldav tulemus;
- on saavutanud viimasel kahel aastal üleriigiliste õpilaskonkursside maakonnavoorus kohal esikuuks ja lõppvoorudes esikümnes;
- on osalenud aktiivselt õpetatavates ühiskondlikes tegevustes;

STIPENDIUM VÄLISÕPPEKS

Summa: 800 eurot semester või 1600 eurot kaks semestrit/õppeaasta
Taotlemise tähtaeg: 1. mai ja 1. november
Kellele: 16-26-aastane Saue valla noor
Lisainfo: sauevald.ee/haridus, 679 0183, 511 2059

• soovib asuda end täiendamiseks erialal, mille edendamist on vallas võimalik määratleda avaliku huvina.

Stipendiumi taotlemiseks tuleb esitada põhjendatud avaldus koos lisadokumentidega stipendiumi kasutamise perioodile eelnevalt 1. maiks või 1. novembriks.

Lisadokumentideks on õpilaskahetuse vahendava

organisatsiooni kinnitatud lepingu koopia või üliõpilaste puhul välisõppesse minemist tõendav dokument, milleks võib olla vastuvõtva ülikooli kinnitus või vahendava organisatsiooniga sõlmitud lepingu koopia. Lisaks on vajalikud ka paberid, mis tõestavad, et noor inimene ikka vastab määruses kirjeldatud eeldustele: CV, kooli soovitus-kiri, hinneteleht.

Tingimused stipendiumi saamiseks:

- vanus 16-26, õpilase või üliõpilase staatus;
- rahvastikuregistri järgi elukoht Saue vallas taotlemise aasta 1. jaanuari seisuga;
- kuni 18-aastase taotleja puhul on teistega võrreldes eelistatud taotleja, kelle mõlema vanema elukohaks rahvastikuregistri järgi on taotlemise aasta 1. jaanuari seisuga Saue vald.

Sauevallakas Facebookis

3

Nr 7 / aprill / 2020

Saue Vallat

23. MÄRTS

SAUE VALD Piirame homsest ligipääsu valla avalikele spordiväljakutele. Alustame koolide staadionitest, kus vaatamata korduva informeerimisele ei ole õnnestunud inimestele selgeks teha, et jalgpall on spordiala. Saame küll aru, et avalikust ruumist see noori tingimata eemale nende ilmadega ei hoi. Alati jäävad pargid, kõnited, bussipeatused. Veidi keerulisem on piirata ligipääsu avatud mänguväljakutele ja rulaparkidele. Aga loodetavasti vähendab see kontaktust ja on esmajärjekorras sõnumit kandva iseloomuga. On ka teada, et mitte kõik ei tõlgenda seda otsust mõistliku või vajaliku, aga seni, kuni on ebakindlus viiruse leviku edasise arengu suhtes, peame piirangut vajalikuks.

MARGUS TAFENAU Suhtumine, et noored põevad selle naksti läbi, võib ju tõi olla, aga sealt edasi toovad noored haiguse vanematele ja kuna vanematel on ükskõik, siis nemad kannavad ka selle edasi kuni riskigrupini välja. Vaevast need inimesed sellesse haigusse enam kergekäeliselt suhtuvad, kes selle omale külge on saanud.

ANDRA VILBASTE See on nii hea otsus! Aitäh! Ma olen aru saanud, et käiakse ka patrullimas ja kampsid n-ö laiali löömas? Kas ei oleks võimalik võtta lapsevanematega ühendust ja teavitada, et lapsed õues kogunemas? Kindlasti on ka lapsevanemaid, kellel on praegusel hetkel nendest ettekirjutustest - püsida kodus ja mitte teistega kokku puutuda - pigem ükskõik, aga ehk kui natukene hurjutatakse neid, siis äkki vähemalt väikene hirmutunne kurjustamise ees aitaks? Mind paneb muretsema see, et kui inimesed aru ei saa, siis see olukord muudkui kestab. Üldse ei viitsi enam kodus passida.

VALERI ONOPRIITSUK Välingimustes noored kõksivad 10 m raadiuses palli, see on küll korralik eiramine, aga noored, kes joovad ja täis peaga üksteisest kinni hoiavad, et mitte kummuli kukkuda, see on normaalne! Pange muidugi staadion lukku, siis need samad noored liituvad sama tegevusega, mida ma mainisin. EDU. PS pange siis metsad ka kinni.

KRISTEL VÄÄR Valeri Onopriitsuk - täna liikusin Laagri kooli staadionist mööda ja nägin väga hästi, et seda 10 m vahemaad inimeste vahel küll ei olnud, nagu Te siin väidate.

ANDRES LAISK Kahjuks ei ole mingit 10-meetrise distantsiga kõksimist. On tavaline jalgpall. Oleme paar päeva seda olukorda jälginud. Eesmärk ongi, et igaüks leiaks endale sobiva „metsa“, kus ei peaks hordidena ühest kohast teise kulgema ja saab kenasti distantsi hoida. Ma kuulun kindlasti värskes õhus viibimise tugevate toetajate hulka, aga täna on paslik seda teha veidi teisel viisil.

MARILI TAMM Härra Andres Laisk, käisin oma kahe lapsega täna staadionil jooksmas. Ei olnud sellist olukorda, nagu kirjeldate, oli 3 perekonda, isa ja laps, ema ja laps, 2 venda. Kõik omaette. Tegid sporti. Kurb. Tulin koju hea tundega, oleme sõõnud tervislikult, käinud ja lutamas ja ka jooksmas. Püüame terved olla ja siis kõnnin kaubanduskeskuse mänguväljakult mööda, kus lapsed ja vanemad ninapidi koos, käpuli liivas ja siis lähen poodi leiba ostma, kõik vanaemad, kes peaks püsima kodus, kampadena jutustavad lettide juures ja siis seisavad viiekse järjekorras. No ajab ikka närvi küll! Aga mis teha, eks jookseme homme ja edaspidi mujal. Selge on see, et seda paari meetri kaugust distantsihoidmist te ei saavuta niikuinii, kuna inimesed ei järgi seda mitte kuskil, kahjuks. Näen seda iga päev. Arvan, et oleks õigem olnud piirduda noomitusega, kuna kannatavad rohkem need inimesed, kes ei teinud midagi valesti.

KAIRE VEINTHAL Kus ma (ja lapsed) nüüd jooksmas käin? Ärge pange kinni! Oli hea rahulik (ja jalgadele meeldiv) koht, kus sporti teha ilma rahvamurdudega kohtumata ja lisaks hea distantsilt silma peal hoida (lapsel näiteks 8 ringi vms).

AN SIL Jah, täna oli skate-park ja selle ümbrus rahvast täis. Vanemad, kes nn lihtsama vastupanu teed minnes lasevad oma lapsed/teismelised praegu niimoodi õue toimetama, on ise vea teinud. Kahjuks sellest aru ei saada ja elatakse pahameel veel lõpuks meedikute peal välja, sest kui kiirabi ja haigla enam neid ullikesi vastu ei jaksa võtta, siis on ju ometigi süüdi riik ja meedikud ja poliitikud ja noh, kõik peale... Vanasõnagi ju ütleb, et omad vitsad peksavad. Ent praeguses olukorras kahjuks piitsutatakse ka teisi.

TEVIL INGERAINEN Mida rohkem kohti ära piirate, seda suuremad grupid hakkavad kogunema, hetkel on Laagris palju väljakuid, kus jalkat mängida. Nüüd hakatakse lihtsalt kuhugi ühte kogunema!

ANDRES LAISK Eks me kõik ole noored ja vihased olnud. Et käsu peale ei tee midagi. Püüame seda meedet rakendada võimalikult lühiajaliselt, aga kas on mõtet sellepärast endale ja oma sugulastele kurja karja kutsuda?

LIIS KÕND Selline tunne, nagu need väljakud pandaks kinni kiusu pärast. Et vallas pole midagi paremat teha... No ei ole ju nii, see on meie kõigi probleem! Vald sellisest tegevusest vaevast isiklikku kasu saab ja spordihuvilisi meeleka kiusab... Eesmärk on ju kõigil ühine.

ANDREAS VÄRV Kui lapsevanem ei adu ja saadab lapse/lapsed õue skate-parki jne, siis tuleks sellised vanemad vastutusele võtta! Met-sas saab iga inimene ise distantsi hoida.

Kevadised hooldus- ja ehitustööd teedel

Talv oli lühike ja kevad on olnud samuti heitlik, näidates nii päikest kui lund vaheldumisi. Kogu selle üldise kaootilisuse taustal, mis meid praegu kimbutab, tulevad teehoolduse teemad päevakorradele.

Aukude lappimistööd. Vallal on pikaajaline hankeleping ettevõttega Landhe Trade OÜ, kes on juba märtsis parandanud augud Laagris, Allikul, Vatslas ning alustas töid 6. aprillil Saue linnas ning seejärel 13. aprillil ka lõunapoolsetel valla teedel. Kaardistatud on auklikud kohad ja kõik saab aprillis kenasti korda, ei tohiks kuskile auke katesse jääda.

Kevadised tänavate ja jalg- ning jalgrattateede puhastustööd algasid samuti märtsi lõpus. Puhtaks on saanud juba valla põhjapoolsed jalg- ja jalgrattateed, esmane ring on tehtud ka Saue linnas, jõutud on ka Riisiperre ja Turbasse. Aeganõudvam on Saue linna ja Laagri kandi sõiduteede rentliserivate puhastus.

Kruusateede hooldus käivitus samuti märtsi lõpus. Kaardistasime üle valla esmase kruusa pealeveo vajaduse ning uut materjali veetakse kohe kevadel välja pea 2500 tonni. Samuti jätkub teede hõõveldamine ning pöörake tähelepanu väikeasumi sisetee korrastusele Vansis, Kibunas ja Kaasikul, et ka seal elavatel peredel oleks mõnusam elukeskkond. Kui need kevadised esmatöed saavad ühele poole, siis alustatakse aprillis tolmutõrjetööd, seda siis nendel lõikudel, kus on suuremad kiirused ja majad tee ääres.

Riigihanke tulemusel on sõlmitud OÜ-ga Šeiker Teed hankeleping „Kergkatete ehitus, remont ja kaitsvad pindamistööd Saue valla teedel 2020“, mille käigus ehitatakse uued teekatted üheksale Saue valla teehoiukava kohasele teobjektile ning tehakse 34 erinevale teelõigule kaitsvaid pindamistöid üle valla, seda selleks, et meie olemasolev teedevõrk püsiks korras ja katete eluiga oleks pikem. Tööde maksumus on 313 000 eurot, millele lisandub käibemaks. Tööd algavad mai alguses ja lõpevad augusti esimesel nädalal 2020.

INDREK BRANDMEISTER, teedespetsialist

Saue valla ametlikud teated

PROJEKTEERIMISTINGIMUSTE AVALIK MENETLUS
Saue Vallavalitsus on koostanud eelnõu projekteerimistingimuste määramiseks avatud menetlusena **Saue linnas Väljaotsa tn 3** (katastritunnus 72703:001:0331; 13049 m²; ärimaa 100%) kinnistul äri-laohoonde ehitusprojekti koostamiseks. Arvamused esitada hiljemalt 25.04.2020 Saue Vallavalitsusse (Tule tn 7, 76505 Saue linn; info@sauevald.ee).

Lähemat informatsiooni projekteerimistingimuste kohta saab Urmas Elmikult telefonil 679 0191, urmas.elmik@sauevald.ee

Uus üldplaneering ühendab Saue ja Laagri ühiseks tiheasustusalaks

Kasulik teada

Materjalid on kättesaadavad

- valla veebilehel <https://sauevald.ee>/koostatav-uldplaneering,
- vallamajas või halduskeskustes eelneva kokkuleppega.

Ettepanekud esitada

- e-postile info@sauevald.ee või
- postiaadressil Tule tn 7, Saue linn 76505, Saue vald.

Lisainfo

- abivallavanem Kalle Pungaselt tel 506 6974, e-postil kalle.pungas@sauevald.ee.

Avaliku väljapaneku tulemuste avalikud arutelud

- 26. mail 2020 Riisiperes Nissi tee 33;
- 27. mail 2020 Haibas Riisipere tee 8;
- 2. juunil 2020 Saue linnas Tule tn 7;

- 3. juunil 2020 Laagris Veskitammi tn 4.

Kõik arutelud algavad kell 17.30. Kui võimalik eriolukord ei luba koosolekuid läbi viia, avaldatakse selle kohta eraldi teavitust.

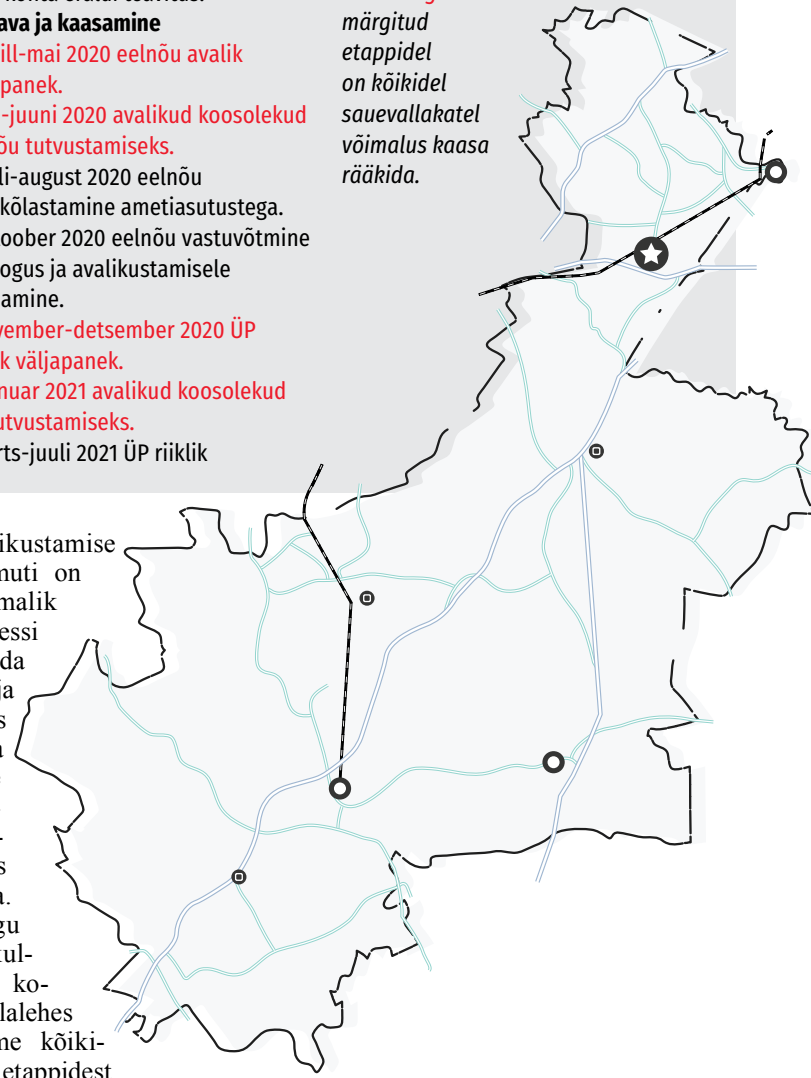
Ajakava ja kaasamine

- Aprill-mai 2020 eelnõu avalik väljapanek.**
- Mai-juuni 2020 avalikud koosolekud eelnõu tutvustamiseks.**
- Juuli-august 2020 eelnõu kooskõlastamine ametiasutustega.
- Oktoober 2020 eelnõu vastuvõtmine volikogus ja avalikustamisele suunamine.
- November-detsember 2020 ÜP avalik väljapanek.**
- Jaauar 2021 avalikud koosolekud ÜP tutvustamiseks.**
- Märts-juuli 2021 ÜP riiklik

järelevalve rahandusministeeriumis (kui jäävad üles vastuväited).
• September 2021 ÜP kehtestamine volikogus.

* Punasega

märgitud etappidel on kõikidel sauevallakatel võimalus kaasa rääkida.

asustusega alade piire, sh on ühiseks tiheasustusega alaks ühendatud Laagri alevik ja Saue linn. Laagri aleviku ja Saue linna keskustes on kasutusele võetud uus juhtotstarve keskuse maa. Üldplaneeringu elluviimisega ei kaasne eeldatavalt olulisi negatiivseid keskkonnamõjusid.

Üldplaneeringu koostamine ja selle keskkonnamõju strateegiline hindamine on pikaajaline ning mitmeetapiline protsess, milles on

mitu avalikustamise perioodi. Samuti on igaühel võimalik kogu protsessi vältel esitada ettepanekuid ja küsimusi, mis peaks andma kõigile Saue valla elanikele hea võimaluse protsessis kaasa rääkida. Üldplaneeringu koostamise kulgu kajastame kodulehel ja vallalehes ning teavitame kõikidest olulistest etappidest.

Eeskiri lubab lõkke tegemist, aga keelab prügi põletamise

Kevade ja soojade ilmade saabudes on taas aktuaalseks muutunud lõkke tegemine. Mida siis võib lõkkes põletada ja mida mitte?

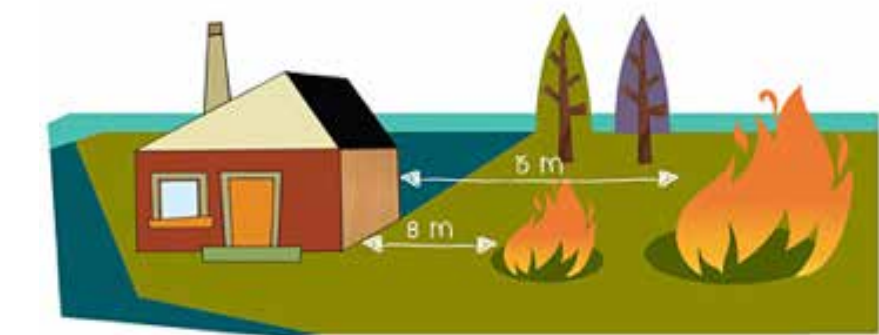
MARIKA ILVES
keskkonnaspetsialist

Saue valla heakoraeeskirja järgi on valla territooriumil keelatud lõkke tegemine teisi oluliselt häirival või inimese elule, varale ja keskkonnale ohtlikul viisil ning tuleohutuse nõudeid eirates. Prügi, jäätmete ja puulehtede põletamine lõkkes ning rohke suitsu tekitamine on keelatud. Eriti ohtlik on visata lõkkesse plasti, vanu mööblitükke või olmeprahti, kuna nendest lenduvad mürgised ained õhku, mida me kõik sisse hingame ning millel on tervisele kahjulik mõju ja pikaajaline negatiivne

mõju loodusele.

Saue valla jäätmehoolduseeskiri keelab jäätmete põletamise selleks mitte ettenähtud kohas ja viisil. Kordame üle, et jäätmehoolduseeskiri ei keela lõkke tegemist, küll aga keelab jäätmete põletamise. Lõkkes ja küttekolletes võib seega põletada vaid immutamata ja värvimata kuiva puitu ning kiletamata pappi ja paberit. Põletada võib ka kuivi oksid.

Vallavalitsus tuletab meelde, et kõikide ülejäänud materjalide, sealhulgas ka aia- ja haljastusjätmete põletamine lõkkes ja küttekolletes pole lubatud. Aiaomani-

kul on kõige odavam ja kasulik oma aiast riisutud lehed ja murujäänused kompostida omal kinnistul. Kellel puudub võimalus kodus kompostimiseks, saab aia- ja haljastusjätmeid viia ära ka lähimasse jäätmejaama, Saue vallas siis Pääsküla jäätmejaama.

Lõkke tegemisel tuleb silmas pidada järgmisi lihtsaid reegleid:

- Lõket tee mitesüttival pinnal, puhasta lõkkekohta ümbrus vähemalt 0,5

- m raadiuses. Piira kivide või pinnasevalliga.
- Koduaia lõkkes tohib põletada vaid puhast immutamata puitu ning pappi ja paberit.
- Alla ühe meetrine lõke peab paiknema vähemalt 8 m kaugusel hoonetest.
- Üle ühe meetrine lõke peab paiknema vähemalt 15 m kaugusel hoonetest ja 20 m kaugusel metsast.
- Ära tee tuulise ilmaga lõket. Tuule kiirus peab jääma alla 5,4 m/s (nõrk tuul).

- Ära jäta lõket järelevalveta ja hoiu käepärast ämber veega või tulekustuti.
- Lase lõkkel täielikult ära põleda või kustuta veega.
- Kulu põletamine on keelatud.

Kindlasti peab tule tegemisel järgima ohutuse nõudeid ning tegema seda naabreid mitte häirival viisil. Nii on võimalik ära hoida suurte kahjudega põlenguid ning hoida inimesi ja loodust.

Fotod: Meelis Muuga

Järvik jääksoos

Ellamaa raba vanad jääksood on põnevad maastikud

Saue valla edelaosas Turba aleviku naabruses asub suur Ellamaa raba, mille ilmet on viimase saja aasta jooksul tundmatusele muutnud turba kaevandamine. Kunagine paksu turbalasundiga laugastega soomassiiv on asendunud jääksoodega – maastikuga, mille mitmekesine taassoostuv maastik väärib avastamist.

MEELIS MUUGA
loodusaktivist ja ajaloohuviline
Turbast

Tööstuslik turba kaevandamine Ellamaa rabas algas 1918. aastal. Aastakümnetega jõuti kaevetöödega peaaegu kõikidesse raba osadesse. Turba väljaveoks kasutati rappa rajatud kitsarööpmeliste raudteede võrgustikku, mille harud lähtusid Turba alevikust.

Kuigi mitmel pool Ellamaa raba äärealadel turba kaevandamist ei ole toimunud, on maastikku tundmatusele ümber kujundanud kogu turbamassiivi veetaseme langetamine ning tühjaks on lastud soostikku ulatunud Lehetu ja Nurme järved. Turba ammutamist ei ole maha jäänud ainult igavad ja lagedad turbaväljad, vaid ka põnevad taassoostuvad vanad jääksooalad, kuhu on omalaadne metsik loodus tagasi tulmas.

Ellamaa soostiku võib üldjoontes jagada kaheks osaks, mida üksteisest eraldab Turba–Lehetu tee. Teest idapoole jääv osa, umbes 2/3 soomassiivist, ulatub Turba alevikust Nurme kü-

lani ning on kohati siiani turbamaardlana kasutusel. See ala koosneb lagedatest uuematest ja vanematest freesturbaväljadest. Samas soostiku lääneosas, mis moodustab umbes 1/3 massiivist, toimus maavara kaevandamine 1920ndatest 1950ndate aastateni. Selles vanemas maardlaosas on turvast lõigatud pätsidena ning tagajärjeks on vaheldusrikas veesilmadega maastik.

Vanad jääksooalad Ellamaa raba lääneosas

Kuna inimene satub jääksooaladele harva, on seal saanud peale turba kaevandamise lõpetamist loodus omasoodu taastuma hakata. Vanad kuivenduskraavid on ummistunud ning protsessile on kaasa aidanud ka koprad, kes on oma tammidega tõstnud veetaseme suurel osal jääksooalal. Tänu veetaseme tõusule on tagasi tulnud niiskuslembesed sootaimed ja alanud on aeglane turbakihi taastumisprotsess. Tagajärjeks on madalsoolaadne märgala, kus inimtegevuse jälgedeks on turbased vallid ja korrapärase kujuga veega täitunud turbabaaugud. Aerofotolt tuleb

Roostik jääksoos

esile kunagisele inimtegevusele viitav selge vöödilise või kandilise muustrilise, mida maastikul jalutades ei pruugi alati tajuda.

Turba–Lehetu teest lääne poole jääval vanal jääksooalal on kokku kümme mekond veesilma, mis on valdavalt 20–70 cm sügavad. Soostiku suurim, 15-hektariline veesilm asub Ellamaa küla ligikal Läänemaa tervisetest lõunas. Sealne avar veteväli meelitas ligi rändavaid veelinde, sealhulgas erinevaid parte ning valjuhäälselt kluugitavaid laululuiki. Veekogu idaosa on hästi liigestatud katkendlike vallidega, mille vahelised sopikesed on kõrge roostikuga kinni kasvanud. Sellisel sopilisel pillirooga märgalal leidub ohtlalt veelindude pesi. Samuti on siin ka sookurgede pesi. Mainitud veeväljast lõunas, teisel pool metsastunud turbavalli, paikneb suur roostunud linduderohke veesil-

Valla loodust tutvustav matkasari ja eriolukord

Ellamaa raba jääksoode varjatud väärtustega tutvumine oli plaanitud 2020. aasta avaliku matkasari avalöögina 19. aprillil.

Matkasari plaan on tutvustada huvilistele koduvalla kauneid ja avastamisväärsed piirkondi. Enne kui esimest matka sai hakata laialt reklaamima, kehtestati riigis koroonaviiruse leviku tõkestamiseks eriolukord, mis lükkas matkaplaani kaugemasse tulevikku.

Järgmise matkana on kavas rattaretk Nissi piirkonna järvede juurde. Kindlasti möödub teekond ka Ellamaa raba jääksoojärvedest. Oktoobrikuusse on kavandatud Orkjärve raba räätsamatk.

Peale eriolukorra lõppemist saab matkade korraldamisega edasi minna.

makestega märgala, mis on inimesele raskesti ligipääsetav tänu ümbritseval alal toimetavatele kobrastele.

Üks omalaadsemaid jääksoo veekogusid asub Turba–Lehetu teest poole kilomeetri kaugusel lääne pool ja lähimatest Turba maastikust umbes poolteist kilomeetrit lõunas. 2,4 hektari suurune järveke on suhteli-

selt hästi ligipääsetav ning hästi vaadeldav. Kaldad on suuresti roostumata ning veekogu muudavad kauni-maks vesiroosid ja puhmas-tega saarekesed. Järvekese naabruses on taassoostumise-ga kujunenud omalaadne paarihektariline mõõkrohusoo. Lääne-mõõkrohi kuulub looduskaitsealuste taimeliikide nimistusse.

Huviväärne jääksoo

Kuna jääksoo on osaliselt metsastunud ja vaheldusrikka maastikuga, on siin toimetanud mitmed huvigrupid. Veel mõne aasta eest olid jääksoos tähistatud maastikusõidukitele mõeldud rajad ja ehitati puusillad kraavidest üle pääsemiseks. Rajad olid märgitud suurtele kaartidele, mis olid soos mitmel pool väljas. Ühte neist märkasid kindlasti Turba ja Ellamaa vahelisel tervisetel liikujad. Teine jääksoosse sattuv huvigrupp on ümbruskonna autohuvilised, kes on külmematel talvedel rajanud jääksoo järvedele jääralliradasid. Kolmas huvigrupp, kes mootorsõidukitega jääksooalale satuvad, on jahimehed. Nad on jääksoos korraldanud ajujahte, rajanud söödaplatse ja soolakuid ning püstitanud kõrgistmeid.

Taassoostuvad jääksooalad on perspektiivsed ja avastamisväärsed ka omalaadse jalgsimatkapiiirkonnana. Ellamaa soostiku vanemad jääksooalad jäävad riigimetsamaale, kus ei ole ammu majandustegevust toimunud. Seetõttu on see piirkond suurpärane mudel, kus on näha soo taastumisprotsessi, tehnogeense maastiku metsastumist ja mitmekesise loomastiku kujunemist. Kuna suur osa jääksoomassiivist on suhteliselt hästi jalgsi ligipääsetav, sobib see ka soostumisprotsessi ja jääksoo arengut kirjeldavaks õppematerjaliks ja teadustööks. Kummaline on olukord, et sadakond aastat tagasi oli sealne rabamaastik elurikkuse poolest tunduvalt vaesem kui praegune metsistunud jääksoo.

Raamatu- kogudest saab teavikuid kontakti- vabalt laenutada

Kõik valla raamatukogud on alates eriolukorra kehtestamisest ehk 16. märtsist suletud ja jäävad suletuks olude muutumiseni. Aga elu läheb ju edasi ka kriisiajal, õpetajad annavad lastele kohustuslikke lugemispalu ja kaua sa ainult digiõppel, kaugtööl ja kodus riivil oleva kirjanduse keskel ikka vastu pead.

Alates 6. aprillist saab neljast Saue valla raamatukogust – Laagris, Saue linnas, Turbas ja Ruilas – teavikuid kontaktivabalt laenutada. See tähendab, et tuleb kas telefonitsi või e-kirjaga oma soovide teada anda ja kokku leppida, mis päeval raamatutele järele lähete. Raamatuid saab tellida ka lugejaportaalis Urram (www.lugeja.ee). Kõik need neli raamatukogu avavad vaid välisukse, kaugemale keegi ei pääse. Kohe välisukse juures on kas riil või laud, kuhu on tähestiku järjekorras valmis pandud ette tellitud raamatute pakid. Ukse juures on ka desinfitseerimise vahend, mida saab soovi korral kasutada. Kui ilm ja olud lubavad, on välisukse avatud, nii et peale enda nimele jäetud raamatupaki ei olegi vaja midagi puudutada.

Kontaktivaba laenutust pakkuvad valla raamatukogud saavad teenindada ka neid lugejaid, kes on lugejaks registreeritud mõnes Saue valla raamatukogus, kus praegu kontaktivaba laenutuse teenust ei osutata. See tähendab, et on võimalik pöörduda Saue linna, Laagri, Ruila ja Turba raamatukogu poole oma sooviga neil, kes on praegu Hüüru, Laitse, Haiba, Riisipere või Ääsmäe raamatukogu lugejad. Sellisel juhul on vaja esitada digiallkirjastatud avaldus sellele raamatukogule, kust soovitatakse laenutada. Kes siamaani ühegi Saue valla raamatukogu hingekirjas olnud ei ole, need paraku praegusel eriolukorra ajal raamatuid laenutada ei saa. Avalduse blankett on üleval raamatukogude ühisel kodulehel saueraamatukogud.ee.

Kellel raamatud juba varasemast käes, saavad need viia tagastuskasti või jätta kriisi lõpuni enda kätte – viivist selle aja eest tasuda ei tule.

SAUE VALLARAAMATUKOGU (LAAGRI)

E, T, N 12–17,
K 13–19,
R 12–16
telefon 679 6869,
e-post laagri@saueraamatukogud.ee

SAUE LINNARAAMATUKOGU

E, K 15–18,
T, N, R 12–15
telefon 659 6682,
e-post laenus@sauelinn@saueraamatukogud.ee

TURBA RAAMATUKOGU

E, K, N 12–17,
T 16–19,
R 12–16
telefon 673 5352, e-post
turba@saueraamatukogud.ee

RUILA RAAMATUKOGU

T, N 12–16
telefon 607 8723, e-post
ruila@saueraamatukogud.ee

KAIIJA VELMET, kultuuritööjuht

Lasteaialapsedki distantsõppel – Nõlvaku lasteaia näide

Seoses eriolukorra kehtestamisega riigis on kodusele distantsõppele jäänud lisaks kooliõpilastele ka enamus lasteaialapsi.

**KÄTLIN KONTKAR JA
TAIMI LILLMANN,**
Liblikate rühma õpetajad

Et lasteaiaharidus lünklikuks ei jääks ning toetamiseks koduõpetaja rollis olevaid lapsevanemaid, otsivad mitmed Saue valla lasteaiaid sobivaid ja paindlikke õppimisviise distantsilt. Nii õpivad ka Nõlvaku lasteaia õpetajad, kuidas lasteaiaelastele lastele distantsõpet pakkuda. Nõlvaku lasteaia alates eelmisest õppeaastast käe valgeks teinud projektiõppes. Ka praegust distantsõpet saab vaadelda koduga koostöös toimiva projektina. Oma kogemusi jagavad 3-4-aastaste laste Liblikate rühma õpetajad Kätklin Kontkar ja Taimi Lillmann, kes räägivad: „Oleme oma rühmas alati valmis uusi lahendusi leidma ning katsetama. Soovime oma rühma lastele kodus olemist õpetlikuks ja põnevaks perega koosveedetud ajaks muuta. See keeruline aeg annab meile sellise super võimaluse.”

Lasteaia lühike kogemus on näidanud, et seda laadi õpet saab rakendada igas vanuses lasteaialastega. Liblikate rühma 3-4-aastased lapsed alustasid küll alles sügisel oma lasteaia teekonda, kuid rõõm on tõdeda, et koostöö lasteaia ja kodu vahel on juba nii hea, et saame ühises valmisolekus tegutseda.

Õpetajate eesmärk on muuta laste kodusolemist

ne võimalikult huvitavaks ja mitmekesiseks. Vanemad soovivad laste arengut toetada, aga neil võib jääda teadmistest ja ajast puudu. Siin on lasteaial hea võimalus appi tulla, andes vanematele ideid, tegevusi, töölehti ja õppemänge, mida võiks lastega koos teha. Rühmade õppe-tegevusi planeerides saab lähtuda kuu teemadest, projektõppest ja loomulikult laste endi huvidest. Samuti osalevad Liblikate rühma lapsed aianduskooli taimeprojektis „Sõpru-setera 2020”, mis annab taas häid ideid ja juhiseid, kuidas õppetööd distantsõppes huvitavalt ja mänguliselt teha.

Google'ist salajaste sotsiaalmeediagrupid

Distantsõpe toimub Nõlvaku lasteaia e-lasteaia leheküljel www.eliis.ee kaudu, kuhu iga päev lisavad kõikide rühmade õpetajad lastele ülesandeid ja tegevusi. Vanemad saavad soovi korral jälgida iga päev rühma päevikut ja kuuplaani. Liblikate rühma pered on hoollega haaranud sellest võimalusest kinni.

Lisaks eliis.ee keskkonnale on Liblikate rühmal kasutusel veel näiteks Google Drive pilveteenus, kuhu lisame erinevaid töölehti printimiseks, tegevuste näidiseid, harivaid õppemänge ja nende keskkondi.

Ka on rühmal lapsevanematega koostöös loodud

Liblikate rühmas käival 3-aastasel Kaur Kaldal ja Õnneseente rühma 6-aastasel Anette Kaldal on käsil kunsti ja matemaatikat hõlmav kodutöö

salajane sotsiaalmeedia grupp, millega on liitunud suurem osa perekondi. Ühisesse albumisse saavad pered laadida fotosid oma vahvatest tegevustest. See on tore võimalus ka lastel näha, mida nende lasteaiaõbrad kodus teevad.

Praegu on kevad ja hea aeg looduses liikumiseks. Esimesed Liblikate rühma distantsõppe katsetamise nädalad pühendati loodusele ja lindudele, rühm jätkab tõenäoliselt sama joont, sest kevad on imeline aeg uurimiseks ja avastamiseks. Aprillikuiseks projekti teemaks on „Mina märkan, loodus (t)ärkab“. Plaanis on anda ülesandeid, kus laps õpib ise uurima, märkama ja küsimusi esitama. Tagasiside põhjal leiame erinevaid uurimisobjekte ja teemasid. Põnevaid avastusi, küsimusi ja mõtteid ootame ka lastelt läbi lapsevanemate.

Lihtsad vahendid

Ülesandeid püüame lisada nii, et vahendid oleksid lihtsad, kõikidele

käepärased ja kättesaadavad. Käärid ja pliatsid on enamasti ikka kodus olemas. On olnud ka näiteks voolimise ülesandeid ja kui plastiliini kodus ei ole, siis poodi tormama ei pea. Selleks saab tegevuse juurde lisada ka soolataigna retsepti. Lapsega koos on soolataigna tegemine juba eesmärk omaette, lõbus ja arendav samuti.

Liblikate rühm ootab põnevusega, kuidas nende esimene distantsprojekt kulgeb, kuid plaanis on katsetada veel mitmeid õppimismeetodeid. Selline vahva koostöö on õpetajatele motiveeriv ja annab jõudu juurde ning suurimat kasu saavad sellest loomulikult lapsed.

Kaasatud ka liikumis- ja muusikaõpetajad

Lisaks kõikidele rühmaõpetajatele võtavad hoogsalt distantsõppest osa ka lasteaia muusika, liikumis- ja ujumisõpetajad ning logopeed. Et näiteks logopeedilised tegevused ei jääks distantsõppeperioodil liiga internetis ja gatavate juhiste ja videote

keskseks, teeb logopeed Kristiina ka videotunde. Videotunnid võimaldavad individuaalsemat lähenemist lapsele ja paremat tagasisidet ülesannete sooritustest kõigile osapooltele: laps, lapsevanem, logopeed.

Muusika-, liikumis- ja ujumisõpetajad otsustasid lahendada distantsõppe nii, et nad ei kasuta linke internetist, vaid teevad ise vahvaid videotervitusi meie lastele. Liikumistegevuses näitasid ujumisõpetaja Margit ja liikumisõpetaja Meelis ette harjutusi, mida saavad lapsed koos oma vanemate, õdede ja vendadega või siis üksi koduste vahenditega teha. Esimesel etreeningul kasutasid nad näiteks ajalehte ja edasi tulid pesupulgad, diivanipadjad, teibiruudustikud jne.

Muusika- ja rütmikategevustes annab muusikaõpetaja Katrin kasulikke soovitusi, kuidas valmistada endale kodustest vahenditest erinevaid rütmipille, näiteks marakaid ja kõlapulkasid. Lisaks jagab ta videopostituste vahendusel huvitavaid ja arendavaid nippe ning mänge, mille järgi saavad vanemad laste päevi vaheldusrikkamaks muuta.

Usutavasti kasutavad paljude lasteaegade õpetajad oma teadmisi ja vahendeid, et laste ja nende perede kodusolemist huvitavamaks, harivamaks ja rõõmsamaks muuta. Kuid peab tõdema, et muudatused igapäevases töökorralduses on ka lasteaednikele andnud teistmoodi võimaluse, kuidas distantsilt õpetada, rakendada enam õppetöös IKT vahendeid ning intensiivselt arendada ka enda digipädevusi.

Loom vajab hoolt ka kriisiolukorras

Olukord, kus me täna elame, on eriline ja ootamatu kõigi jaoks. Kuna loomade tervis on sama tähtis kui inimese oma, siis meie hoolitsemise sinu looma tervise eest ka kriisiolukorras.

RAIMOND STRASTIN,
loomaarst Saue loomakliinikus

Palume sinul, loomaomanikul, järgida käitumisel juhiseid, mis valitsuse poolt soovitatud on. Järgi isiklikku hügieeni, hoidu liigsetest kontaktidest avalikus ruumis. Kui sul on loomaga aeg visiidiks broneeritud ja tunned, et ei soovi igaks juhiks tulla, siis pa-

lun teavita meid sellest.

Meie omalt poolt anname teada, et pole ka parima teadmise juures kokku puutunud nakkuse kandja või riskipiirkonnast tulnud inimesega. Kliiniku ruumides järgime karmimaid ohutusnõudeid kui tavaliselt, ruumid kiiritatakse UV-ga peale iga tööpäeva, jooksvalt desinfitseeritakse pindu ja töövahendeid. Vahetult kontaktil jälgime kõiki

Omaniku meelepea loomaarsti juures käimiseks COVID-19 pandeemia ajal

soovitatud ohutusnõudeid nii palju, kui olukord võimaldab.

Looma ei saa jätta hoolitsuse ja abita ka kõige keerulisemal hetkel. Oleme terved ja käitume mõistlikult!

Saue Loomakliinik
E-R 15–19, L-P suletud
Sooja 1, Saue
Tel 600 3382
FB Saue Loomakliinik

Kuna olukord muutub pidevalt ja kiiresti, tasub meele pida, et need soovitusel ei pruugi kehtida alati ja igas loomakliinikus. Jälgi valitsuse ja loomaarstide juhiseid.

Eesliinil hooldustöötaja Elgi enda pärast ei pelga

7

Nr 7 / aprill / 2020

Saue Valla

Viimase kuu aja jooksul on meie sõnavarasse tekkinud sõna „eesliin“. Selle militaarse maiguga ütluse all mõtleme inimesi, kes ei saa praegu kodusel diivanil kaugtööd teha: meedikud, poemüüjad, lasteaiakasvatajad, politseinikud. Vähem räägitakse hooldustöötajatest. Neist, kes viivad üksi elavatele senioritele toidukotid koju, kütavad ahju ja koristavad toad.

ANNE-LY SUMRE
annely.sumre@sauevald.ee

Hooldustöötaja ameti igapäevaellu lubas korraaks piiluda Elgi Sassi, naine, kes hoolitseb Nissi ja Kernu piirkonna eakate eest. Seda tööd on ta teinud üle 20 aasta ja ikka rõõmuga. „See, kuidas nad ootavad, kuidas isegi koer sind väraval ootab, teeb ju rõõmu,“ nendib Helgi.

Tunned Sa eesliinil töötades kuidagi hirmu ka koroonaviiruse ees?

Tegelikult enda pärast ei tunne. Vahel, kui uudistes näen midagi, üks siis hetkeks ikka tekib hirm. Elan koos oma 87-aastase südamehaige emaga, tema pärast on mure, et äkki viin ise viiruse koju. Lisaks elab ka noorem põlvkond meiega, just 21. märtsil sündis lapselaps. Minia oli natuke mures küll. Laps pidi sündima juba 9. märtsil ja nii pidi ta iga päev end haiglas näitamas käima, aga meilt on Tallinnasse ligi 50 kilomeetrit. Siis pandi paika sünnituse esilekutsumise aeg, aga sel päeval ei olnud haiglas kohti. Lõpuks sündis ikka ise.

Eks ma ise kannan kummikandaid ja maski, poes käies kohe kindlasti, see tundubki mulle kõige ohtlikum koht. Käte desinfitseerija on kogu aeg autos. Aga minu vanad ise elavad ju üksinda, väljas ei käi, kust nemad selle viiruse saaksidki. Pigem kannan haigemate juures ise maski, et neid hoida. Naeravad lõbusalt mu üle, kui mask näo ees tuppastun.

Hoolealused ise ka nagu ei pelga seda viirust. Nad on ikka täitsa rahulikud. Eks nad teavad, et nende aeg on nagunii tulemas. Õnneks ei ole nad ka kogu aeg ju arvutis ja lakkamatult selle info keskel.

Kui palju Sul praegu hooldatavaid on ja millist abi Sinult üldse saab?

Minu piirkond on endised Nissi ja Kernu vallad, koos

kolleegiga on meil siin 12 hooldatavat. Kaks on praegu küll haiglas. Kuna koduhooldus on tasuline teenus, siis mõne juures käime korra nädalas, mõne juures kolm. Nüüd Saue vallas on hea see, et seda teenust saavad tellida ka need, kellel on lapsed, aga need elavad kaugemal või on oma eluga nii palju kinni, et ise ei saa vanainimest hooldamas käia. Neile, kel lapsi ei ole ja pension on alla 450 euro, on teenus tasuta.

Aga mis ma teen? Käin nende eest poes või kui mõnel omal jaksu on, siis viin poodi. Lund tuleb rookida, vett tuppä tuua, ahjud kütta, koristada, arsti juures või surnuaial käia. Mõne viin kogudusemajja sauna ja teise, kes enam ei liigu, juures kütan ruumi soojaks ja pesen vahel kahe veekausi abil inimese puhtaks. Enamasti elavad nad ju vanades mugavusteta majades.

Aga teinekord tuleb muudki teha. Küsitakse, mida selga panna ja ükskord, kui mu 100-aastasele hoolealusele tuli ajakirjanik külla, keerasin hommikul prouale rullid pähe.

Kas Sinu tulek on nende jaoks oodatud sündmus?

Oi, muidugi. Olen tähele pannud, eriti just meeste hulgas, et kui meil on näiteks kokkulepe, et tulen teisipäeviti ja reedeti, siis neil on ilusti juuksed kammitud, habe põetud, pintsak seljas. Tõelised härrasmehed.

retsema. Ja mitte sellepärast, et nad teenust ei saa, vaid minu pärast. Et äkki on midagi juhtunud.

Aastaid tagasi, kui mobiile veel polnud igapäevaelus, siis jõudsin ühe hooldatava juurde tunde hiljem. Ta oli päev läbi kõndinud ukse ja värava vahet, nii et murul oli juba rada sees. Pärast seda olen ikka proovinud teada anda, kui midagi muutub.

Nendel, kes jaksavad ise veel poodi minna, on see kord kuus oma kodust välja saamine tõeline sündmus. Hoiab neil vaimu terve kuu üleväl. Elavad kuskil küla servas, nädalate kaupa ei kohtu kellegagi. Ja siis näevad kasvõi autoaknast vanu tuttavaid ja nendivad, et kui ammu pole näinud ja vaat kui viletsaks on too jäänud. See on neile oluline.

Ütlesid, et nad tahavad ka hirmsasti suhelda. Mis siis jutuks tuleb? Alguses tuleb lasta neil end tühjaks rääkida. Kõik, mis nad vahepealse ajaga on teinud ja mõelnud, kuidas peredel läheb. Kui kuskil on

Fotod: Haller Sassi

Olen tähele pannud, eriti just meeste hulgas, et kui meil on näiteks kokkulepe, et tulen teisipäeviti ja reedeti, siis neil on ilusti juuksed kammitud, habe põetud, pintsak seljas. Tõelised härrasmehed.

mingi suurem teema üleväl, siis küsivad. Nagu praegu see viiruski.

Nad tegelikult üsna usinasti vaatavad uudiseid ja üks keskpäevane Vikerraadio saade, kus saab helistada ja küsimusi esitada, seda kuulatakse. Ja kui midagi kripeldama jääb, siis küsivad minult üle. Üks proua ei lubanud mul kunagi saate kellaegadel tulla, see oli tähtis hetk tema päevas.

Kas on ka olnud selliseid hetki töös, et tahaks loobuda, et enam ei jaksaks?

Paar korda on olnud ikka jah. Need on olnud sellised hetked, kus olen tundnud, et minusse on ülekohtuselt suhtutud. Ikka ju teed natuke rohkem, kui paberi peal kästud. Olen oma pereliikmeid appi võtnud, et puid saagida või mingeid muidki töid teha ja kui siis saad riuku kaela, et kõik on nii halvasti tehtud, siis võtab isu ära küll.

Aga üldiselt olen saanud kõikidega ikka läbi. Ka omaste ja sugulastega. Vahel, kui näiteks surnuaiapühade ajal kalmistul käin, siis viin neile, kes juba läinud, ka lilleõie. Ja kui siis näed seal lapsi või sugulasi, kes veel aastaid hiljem tulevad ütlema, et kui hea sa ikka nende vanaga olid, see teeb ikka hinge soojaks küll.

Oma töös näed ju valdavalt hääbumist, surma. Kas see ennast ei aja masendusse?

See on ju elu. Olen maal kasvanud, ise elanud koos vanavanematega, mitmed põlvkonnad koos, elan koos emaga. Vanad inimesed on ju toredad. Mul oma vanavanematega oli väga lähedane suhe.

Jah, haigused võivad muuta. Just dementsus on raske ja siis, kui vanad hakkavad kahtlustama, et keegi varastab neilt või tahab halba. Siis peab oskama aru saada, et see on lihtsalt nende haigus. Ja mitte pahandada, kui pead iga kord tegema puuriidast pilti, et näha, kas naabrimees on äkki paar halgu salaja võtnud.

Kuu aega on eriolukorda kestnud, hooldatavate sularaha varud toidukauba tellimiseks võivad olla otsakorral. Hooldustöötajaid said omale kaardimakse terminalid, nii et see mure on nüüd maas

Kuidas Sa üldse selle töö peale sattusid?

See oli paarkümmend aastat tagasi, aastatuhande alguses. Olin ise sel ajal kuidagi segaduses, lapsed suureks saanud, talus hakkasime loomadega kokku tõmbama. Kuidagi ei leidnud asu. Ja siis mu naabrimees, üheksakümnene härra, ei saanud enam ise hakkama ja tahtis mind omale hooldajaks. See oli see aeg, kus sellist teenust alles üldse hakati arendama vallas. Al-

guses ikka kemplesin vastu, aga täna olen naabrimehele takkajärgi väga tänulik.

Ta oli väga armas inimene. Mu vanaisa moodi natuke. Kui vahel juhtus, et endal oli midagi hinge peal, siis ta pani mu istuma ja nõudis, et kõik ära räägiksin. Ja mitu korda oli nii, et tema nõuanded osutusidki õigeks. Ma ei olnud aastaid enam autoga sõitnud, tema nahutas mu jälle rooli taha.

Nii see algas.

Oot, aga Sa olid siis ju päris noor naine? Kuidagi on selline mulje, et selle töö peale noored pigem ei lähe?

No mis noor see neljakümnene enam oli. Aga see on õige küll, et enamasti on selles ametis ikka 50-60-aastased. Eks vanainimese usalduse võitmine on üks keeruline asi. Maal veel eriti. Siin on oluline ka näiteks see, kes kellega sugulane või tuttav on.

Mina ise ei ole Nissi kandist pärit, aga mu mees on Ürjastest, kogu tema pere on siinkandis elanud vist juba aastast 1702. Nii et minuga oli lihtsam. Kui teati, et olen Sassi Uuno naine, siis võeti omaks.

Mulle tundub, et see praegune kriisiaeg on mitmed ametid ootamatult au sisse tõusnud. Koroonakeerise kangelasteks on saanud meditsiinitöötajad, poemüüjad, ka sotsiaaltöötajad. Kas Sa oled ka seda tajunud?

Jah, olen küll tegelikult. Suhtutakse tõesti kuidagi paremini, pakutakse abi ja poe juures püsitakse küll distantsil, aga ikka leitakse see hetk, et uurida, kuidas läheb.

ERIOLOKORD SAUE VALLAS

Kuidas meil on läinud?

19. märts

Kärtskollaste jopedega noorsootöötajaid hakkasid eilsest tegema jalutusringe tiba teravama silmavaatega. Leppisid kohaliku noorsoopolitseiniku Katriga kokku, et n-ö patrullivad kergelt. Et kui kuskil tõesti on paarkümmend noort ninapidi koos, siis peetakse maha profülaktiline vestlus, et päris nii ei ole praegu mõistlik. Ennagi on korrakaitse ja Saue noortekeskus koostööd teinud, on jagatud helkureid, kontrollitud ülekäiguraja kasutamist.

Ringe tehakse Saue linnas, Riisiperes ja Turbas, ikka seal, kus noortejuhid ise elavad ja ringi toimetavad nagunii. Noortekeskuse juhi Kristi Paasi sõnul on noorteka FB sõnumitesse oodatud info, kui kuskil on teada kellaajad ja kohad, et noored armastavad koguneda, siis nad teavad läbi astuda.

Lisaks tehakse ka läbi oma kanalite lastevanematele suunatud kampaaniat, et ehk saab võsukesed praegu kodu lähedal hoida või vaid paarikaupa paarimeetrite vahedega uitama suunata.

1. aprill

Ettevõtetele on tänane olukord raske nagunii, aga sektor, mis on majutusele ja ürituste korraldamisele suunatud, on ekstra löögi all. Kernu mõisa tegevjuht Meelis Kolk nendib, et nende ukseid on kinni olnud pea terve märtsikuu. Välisturist ei jõua Eestisse, sest piirid on kinni, kodumaine on ju samuti sunnitud isolatsioonis.

Kernu mõisa jaoks läks asi tõsiselt juba veebruari lõpupäevil, enne veel, kui Eestis eriolukord välja kuulutati. Broneeringuid hakati üksteise järel kas tühistama või edasi lükkama. Isegi nii, et mõned selle suve pulmad lükati päris järgmisse aastasse. Pulmabroneeringuid oli ka välismaal elavatelt inimestelt, kes peavad arvestama eri riikide piirisulgemistega. Meelis saab täitsa aru, et niimoodi elu suurt päeva ei saa korraldada.

Konverentse ja seminare öeldi samuti ära ja just neil päevil teatas ka Nukuteater, et suvine kavandatud teatriprojekt Kernu mõisas jääb katki. Suvelavastus „Kummituste jaht“ oli juba Piletilevis müügiski, aga praegu muidugi keegi pileteid ei osta. Pole ju teada, kaua eriolukord kesta võib.

Lootus paremale suvisele kontserdi- ja teatrihooajale kukkus koos sellega kahjuks kokku. Mõisarahvas loodab nüüd, et ehk on sügiseks tavarütm taastunud, sest paljud sündmused on just sinna edasi lükatud, mitte lõplikult tühistatud.

Päris lõpparvet siiski mõisa majandamisega ei tehta. Viimased paar aastat on nii palju vaeva nähtud, seega püütakse ikka raske aeg üle elada. Kuigi riik asub ehk turismisektorit pisut toetama, siis sündmuskustele sellist meedet ilmselt ei ole. Küll proovib mõisa rahvas taotleda Töötukassa abipaketti, et ei peaks töötajaid koondama. Seegi oleks suur asi.

Sinnamaani hoitakse aga oma kena mõisaparki korras ja hooldatuna. Ilusad ilmad ja paljude meelelahutuste äralangemine toob inimesed ka Kernu mõisa ümber uitama ja kevadet nautima.

3. aprill

Saksofoniõpilane Inga õpetaja Tõnu Sal-Salleri tunnis

Kiita tuleb ka vanemaid. Mõnel on ehitatud uhked seadeldised telefoni hoidmiseks ja mõni vapper ema hoiab isegi 45 minutit järjest telefoni käes, et laps saaks rahulikult tundi teha.

Õpilane Ingrid õpetaja Maarja Peäske klaveritunnis

Laupäeval, 28. märtsil tegi värske sauevallakas Rasmus esimest korda silmad lahti. Olgu kriis või eriolukord – lapsed ju sünnivad ikka. Muidugi oli Kärt Palmil kavas poja sünni juurde ka abikaasa kaasa võtta. Pisut enne Rasmuse sündi sai siiski selgeks, et minna tuleb meheta, haiglad olid kontaktide vähendamiseks isad ja tugiisikud ära keelanud. Kärt nendib, et ega see rõõmsaid emotsioone tekitanud, aga et mõistusega sai ju aru – tänases olukorras on see vajalik.

Samas ei tekitanud üksi minek temas hirmu, ta oli juba pikka aega end ette valmistanud nii füüsiliselt kui vaimselt. Juba eelmisel suvel, üksjagu enne seda, kui maailm hulluks läks, võttis naine selle suuna, et on ainult üks asi, mis on täiesti kindel: sellel sünnitusel on kohal tema ise. Tänu oma heale sõbrannale liikumisnõustaja Riina Arundile (samuti sauevallakas) jõudis Kärt spetsiaalse sünnituseks ettevalmistava programmi: harjutused korsetilihastele, teadlik kehataunetus, igapäevaste liikumisharjumuste roll. Spetsiaalsed harjutused aitasid keha sünnituseks ette valmistada ja beebile kõhus ruumi luua, et ta saaks ennast sündimiseks võimalikult optimaalsesse asendisse sättida. See investeering iseendasse läks nüüd koroonakeerises sajaga asja ette.

Lisaks on Rasmus Kärdil juba kolmas laps, nii et natuke oli teada ka, mis ees ootab.

Haiglasse sisenedes torgati pulk ninna ja tehti kohe ka koroonaviiruse test. Anti kaitsemask näo ette. Maskid olid ees ka meditsiinipersonalil, sünnitustoa lubati Kärdil siiski ilma olla. Pärast peretoas pisikesega kahekesi olles ka. Aga kui tuldi süüa tooma või saabus arst neid vaatama, pidi naine kohe kaitsemaski ette panema.

Muus osas ei erinevad sünnitamiskogemus kuigipalju eelmistest koroonavälisel ajal

6. aprill

seda viirust“ ei tööta. Ära jäävad ka katsikupeod ja muud tähistamised.

Praeguses olukorras on Kärdi sõnul eriliselt tunnetatav ka meie e-riigi poolt pakutav mugavus. Lapsele nime panemise avaldus sai tehtud haiglavoodis pikutades, veel enne, kui isa oli last näinudki. Vaatas lihtsalt pildi pealt, et on tõesti Rasmuse nägu. Ja juba järgmisel hommikul pärast sünni registreerimist olid sotsiaalkindlustusameti iseteeninduses vanemaid ootamas riiklike peretoetuste pakumused. Ei mingit asutuste vahel sõelumist ega isegi mitte taotluste blankettide täitmist – ainsaks „pingutuseks“ oli 10 minutine ajakulu ja mõned klikid, kahe peale kokku.

olnutest. Muidugi, seda Kärt ju märkas, et abikaasat kõrval pole, aga pigem oli just isiklik ettevalmistus see, mis kogemust kujundas, mitte mehe puudumine.

48 tundi tuli veel vastse beebiga haiglas olla, tehti ära vajalikud vaktsiinid ja uuringud, et pärast ei peaks edasi-tagasi sõeluma. Nüüd on Kärt juba kodus tagasi ja naudib koos lähima pereringiga Rasmuse kosumist. Tõsi, vanavanemad on nukrad, tahaks ju kohe beebit nunnutama tulla. Vanaisa tuli maalt noortele kartuleid tooma ja sai ka ainult akna tagant lehvitada. Aga Kärt leiab, et risk on ikkagi reaalne, mõte „see on ju täitsa normaalne inimene, tal kindlasti ei ole

Tegevust koduseks isolatsiooniks – hoia ajurakud töös Saue valla teemalise viktoriiniga

Paljud meist on eriolukorra tõttu sunnitud kodus olema ja rutiin kasvab iga päevaga. Et igapäevategemistesse veidi vaheldust tuua ning kodus püsimist mõnusamaks muuta, jagan teiega ühte meeleolukat, aga samas harivat viktoriini meie koduvallast. Korraldasin selle mängu aasta alguses kolleegidele, kes võtsid mõõtu oma teadmistes Saue valla ja meie vallaga seotud inimeste kohta.

ANDRES KAARMANN
Andrese mälumängud

Pane ka oma teadmised koduvallast proovile! Või korralda hoopis pereringis üks tore viktoriiniõhtu ja selgita välja, kelle teadmised koduvallast on tugevamad. Et vastamine lihtsam ja meeleolukam oleks, siis pakume igale küsimusele ka neli vastusevarianti. Kellel aga igav, siis rohkem viktoriine leiab Andrese mälumängude kodulehelt.

Head nuputamist ja püsi-ge kodus!

1. 2017. aastal heitsid ühine-mise käigus meil ühte neli omavalitsust. Milline ühi-nenud omavalitsustest oli pindalalt kõige suurem, kas endine ...?

- a) Kernu vald
- b) Saue vald
- c) Nissi vald
- d) Saue linn

2. Eesti ühe tuntuma mahe-tootja Saidafarmi perenaine Helve Särkava oli pikka aega kohtunik ja Harju maakohitu esinaine. Helve, keda võib nimetada üheks kogenenu-maks Eesti kriminaalõigu-se asjatundjaks ja tubliks maaelu edendajaks, on vör-relnud korruptsiooni ühe põllumajandussaadusega. Millisega? Kas ...?

- a) kapsaga (kihilised lehed on tugevalt üksteise peal)
- b) kaalikaga (tal on üks pe-ajuur ja hargnevad väikse-mad juured)
- c) sibulaga (mis lahti lõiga-tes ajab kõik nutma)
- d) kartuliga (korruptsiooni-pesas on palju mugulaid)

3. Laagris on leitud ini-masustuse jälgi juba mui-nasajast, kuid Laagriks ha-kati seda kutsuma eelmise sajandi alguses. Mille järgi on Laagri oma nime saanud? Kas ...?

- a) kuulilaagri tehase
- b) paastulaagri
- c) pioneerilaagri
- d) vangilaagri

4. Meie külaseltsidel on hu-vitavad nimed. Üks huvita-vamaid on kahtlemata Tuula tutulus. Mis see tutulus aga on?

- a) pronksist nupukujuline

ehteketas

- b) vasesst spiraalne käevõru
- c) hõbedast ripatsmüntidega kaelakee
- d) niklist nabarõngas

5. Armastatud kirjanik ja luuletaja Leelo Tungal on kirjutanud sõnu meie euro-lauludele, mida on kuulanud kogu Euroopa. Üheks oli „Keelatud maa“ Maarja-Liis Ilusa esituses. Milline on aga teine Eestit Eurovisioonil esindanud laul, mille sõnad on Leelo kirjutatud?

- a) „Mere lapsed“ (esitaja Koit Toome)
- b) „Kaelakee hää“ (Maar-ja-Liis Ilus ja Ivo Linna)
- c) „Muretut meelt ja süda-metuld“ (esitaja Janika Sil-lamaa)
- d) „Nagu merelaine“ (esitaja Silvi Vrait)

6. Tõenäoliselt kuskil Saue vallas ripub üks suur hun-nik erinevate riikide kuld-medaleid korvpallis. Kui statistikud ei eksi, siis peaks legendaarsel korvpalluril Gert Kullamäel olema lisaks seitsmele Eesti omale kodus veel NSV Liidu, Leedu ja Hollandi kuldmedalid. Sel-lest lootelust on puudu veel ühe riigi meistritiite. Milli-se?

- a) Saksamaa
- b) Belgia
- c) Soome
- d) Läti

7. Saue vallas on kümme munitsipaallasteaeda, milles kokku 64 rühma. Millise ühesuguse nimega rühmasid on meie lasteaedades kokku kõige rohkem (kokku on sellenimelisi rühmasid neljas meie lasteaia)?

- a) Sipsikuid
- b) Mesimummusid
- c) Lottesid
- d) Naksitralle

8. Omal ajal oli Laagri piir-konna üks suurimaid taluo-manikke kunagine riigiva-nem Jaan Teemant ja Laagri halduskeskus asub täna sisu-liselt tema koduüel. Tõsise töömehena tuntud Jaanile kuulub aga järgmine lause: „Mis maale veel vaja. Maaainimesed peavad tööd tegema, aga mittekäimi-sega kallist aega raiskama.“ Mida pidas Jaan Teemant

maainimeste jaoks selliseks ajaraiskamiseks?

- a) kirikut
- b) kooli
- c) kõrtsu
- d) teatrit

9. Sauel mägesid ei ole, tõ-sist mäge pole isegi Eestis. Sellest hoolimata elab ja toi-metab meil üks tõsine mäge-de poeg või no ... kasupoeg. Kuulitõukes Eesti kõigi ae-gade üheksandat tulemust hoidev Turba kooli vilistlane Ants Kiisa on oma sportlas-karjääri jooksul kuus kor-da esindanud ühe teise riigi koondist ja koguni kaks kor-da tulnud selle riigi meist-riks. Mis riigi?

- a) Aserbaidžaan
- b) Kõrgõzstan
- c) Gruusia
- d) Armeenia

10. Meie piirkonna üks kau-nimaid mõisaid on kaht-lemata Kernu mõis. Aas-takümneid hooldekoduna tegutsenud kompleks on pärast renoveerimist endale

Foto: Paulig

kauni välimuse saanud. Nii nagu armeenlaste au ja uhkus Ararati mägi ei asu üld-se Armeenias, nii ei asu ka Kernu mõisakeskus üldse Kernu külas. Mil-lise küla territooriumil Kernu mõi-sa kaunis keskus asub?

- a) Metsanurga
- b) Kohatu
- c) Kibuna
- d) Mõnuste

11. Sauel teavad tõenäoliselt kõik maiasmokad, et isuära-tava ja värke maiuspala saad just Buxhöwdeni pagarite juurest. Ajalooürikud räägi-vad näiteks, et just Buxhöv-denite suguvõsa on Maar-jamaal kanda kinnitanud juba eelmise aastatuhande alguses. Riia piiskop Albert von Buxhoeveden olla 12. sajandi teisel poolel olnud üks Liivimaa ja Eestimaa vallutamise ning ristiusus-tamise peorganisatooreid. Kes tänastest Riigikogu liik-metest kehastas menukas kodumaises mängufilmis „Malev“ piiskop Albert von Buxhoevedenit?

- a) Viktor Vassiljev
- b) Üllar Saaremäe
- c) Raivo E. Tamm
- d) Madis Milling

12. Endine Saue linnaope ja tänane Riigikogu esimees Henn Põlluas on mitut puh-

ku tõstatanud küsimuse, et Venemaa peaks Eestile taga-si andma okupeeritud Petse-rimaa. Pihkva oblasti kuberner Mihhail Vedernikov tegi eelmisel aastal selle peale ettepaneku anda riigikogu esimehele Venemaa koda-kondsus. Lisaks selle kutsus Vedernikov Henn Põlluasa sotsiaalmeedias

- a) Aleksander Nevski 800. sünniaastapäeva pidulikule tähistamisele,
- b) Valgamaad külastanud

Foto: Wikipedia

14

16

rustav kaos ning supelranda-de lõõgastunud elustiil?

- a) Sydney
- b) Havana
- c) Barcelona
- d) New York

karude Ploha ja Prosha ris-timisele,

- c) enda Irboska järve ääres asuvasse suvilasse sauna-mõnused nautima,
- d) keskenduma Eesti elu edendamisele, mitte tegele-ma kosmoseküsimustega.

13. 7. oktoobril 1913. nägi Riisiperes ilmavalgust ko-danik Raimond Tiisel, keda meie teame pigem Raimond Valgre nime all. Meie üks tuntum helilooja elas ja põles ereda leegiga ning seda elu jätkus ka tema loomingusse. Tema loomingust leiame ka väga omapäraste nimedega laulusid. Milline järgneva-test lauludest pärineb Rai-mond Valgre sulest?

- a) „Vana mees viina eest“
- b) „Magus suudlus maasika-te eest“
- c) „Noor neiu raha eest“
- d) „Karp sprotte õunte eest“

14. Globaalses mõttes on

Saue valla tuntuim ettevõte tõenäoliselt Paulig, mis omal ajal just Saue linnas tuule tiibadesse sai. Pauligi toote-valikust leiame kollektsiooni erinevate linnade kohvidest. Ühte linna iseloomustab Paulig „See on eripalgeline linn, kus põimuvad ärielu kiirustav kaos ja supelranda-de lõõgastunud elustiil. Elu mitmekülgsus avaldub ka joogi- ja söögikultuuris, mil-le lahutamatuks osadeks on nii pikad ja hoolikalt valmis-tatud hommi-kusõõgid, vabas õhus peetavad piknikuretked kui peened õh-tusõõmaajad tipprestorani-des.“ Millises linnas põimuvad Pauligi silmade läbi ärielu kii-

Foto: Buxhöwden Pagar FB

eest hukata mõisnik Johann von Uexkülli, kelle mõis asus teadaolevalt tänase Saue val-la territooriumil. Küsimegi, kas Johann von Uexkülli oli

- a) Riisipere mõisahärra,
- b) Laitse mõisahärra,
- c) Ääsmäe mõisahärra või
- d) Hüüru mõisahärra?

17. Mõni Saue küla on kuul-sam kui teine või noh, tegeli-kult on tal Venemaal kuulus nimekaim. Igatahes kuulub ühele tuntud vene kirjaniku-le lause „Sõita oma naisega Pariisi on sama, mis sõita oma samovariga Tuulasse.“ Kas selleks kirjanikuks on

- a) Nikolai Gogol,
- b) Anton Tšehhov
- c) Fjodor Dostojevski või
- d) Maksim Gorki?

18. Aastaid tagasi oli Eesti televaatajatel võimalus kaa-sa elada ja rääkida laulu-pealinna valimistel. Saa-te võitis Ott Lepland ja laulupealinnaks krooniti Kärkla. Eesti laulupea-linnaks kandideeris teiste hulgas ka Laagri. Küsi-megi, kes esindas Laagrit laulupealinna võistluses, kas

- a) Eda-Ines Etti,
- b) Hedvig Hanson,
- c) Nancy Himma,
- d) Koit Toome?

19. Saue vallaruumis on mitmeid huvitavaid skulptuure. Kõige silma-paistvama koha peal on näiteks üks suur porgand, mis on suhteliselt uus asi meie vallapildis. On aga ka selliseid skulptuure, mis visalt ajahambale vastu pannud üle sajandi. Üks selline on Saue mõisa hoovis. Kelle skulptuur sei-sab Saue mõisa hoovis?

- a) Zeusi
- b) Heraklese
- c) Aphrodite
- d) Dionysose

20. Saue vallas on turvaline elada, aga eriti turvaliselt võivad end tunda Koidu küla elanikud. Seda sellepärast, et seal elab erukindral ja endi-ne Eesti Kaitseväge juhataja Riho Terras. Eesti Päevaleht usutles omal ajal Rihot, kas kindralid kipuvad ka kodus kanged kindralid olema – annavad kodustele käsklusi, korraldavad rivistusi. Selle peale teatas Riho resoluut-selt:

- a) Otse loomulikult! Kindral jääb kindraliks igas olukor-ras!
- b) Ei, kodus on demokraatia, kõik otsused võetakse vastu hääletuse teel!
- c) Kodus on kindraliks ar-mas abikaasa Kaili!
- d) Kogu elu käib kass Napo-leoni taktikepi all!

Sulev-Madis Silber: „Mulle meeldib, et kõik kohad on inимtühjad ja toitu on võimalik saada kulleriga kohtumata“

Madisele ei meeldi suhelda. Otsesed inimkontaktid on tema jaoks väsitavad ja selle nahka on läinud tema üks ja ainus lähisuhe. Kuigi vahel harva kallistada tahaks temagi. Tööd tal ei ole ega eriti ka usku, et temasugustel maailmas kergemaks läheb. Madis on autist.

ANNE-LY SUMRE
annely.sumre@sauevald.ee

Kuidas Sa praeguses eriolukorras end tunned?

Eks ma tunnen ärevust. Vaatan internetist, mida tuttavad teevad, jälgin IRC kanaleid, nagu ma olen viimased 20 aastat teinud. Vahel peal vaatan ERRi lehte, Facebooki ning otsin ka ise Google'ist artikleid. Selle viiruse ümber on ka põhjendamatu paanikat tekkinud, mis mulle ei meeldi. Faktide järgi tundub, et olukord pole väga hull, kuid inimeste käitumise järgi küll. Poodide tualettpabeririulid ajavad naerma, mis sest, et oht selle nappuseks oli ehk vaid Hong-Kongis. Tundub, et ka elektrigeneraatorid on minev kaup, kuid kütust ei näi eriti varutavat, samuti on enamus toidust veel kauplustes olemas. Viimati oli poes hõredamalt pasta-tooteid, leiba ning puudu oli 20-protsendiline hapukoor, kuid 10- ja 30-protsendiline oli olemas.

Ma olen üksi kodus ning teen pliidi alla tuld, eile (17.03) õhtul otsustasin esimest korda rongiga toidupoodi sõita. Vagun oli oodatult inimestest üsna tühi, kuid endiselt töötas klienditeenindaja, kellele oli eriolukorras hoolimata antud ülesanne kontrollida üle kõik, ka piletimasinast ostetud piletid.

Mõned korrad olen üksi jalutamas ja *pokemon go'd* mängimas käinud. Üksi jalutanud, eriti öösel, olen ma ka ammu enne nutitelefone, sest see rahustab. Õnneks pole veel öise liikumise piiranguid kehtestatud. Ennast ma testinud ei ole, ei tunne end ka haigena, v.a mõned külmetuse nähud, aga need võivad ka olla puhtalt psühhosomaatilised.

Mulle meeldib, et kõik kohad on inимtühjad, inimesed hoiavad kaugele ning toitu on võimalik saada ilma kulleriga kohtumata. Töötamine ja õppimine on internetis, nii see võiks olla kogu aeg, kuid ilma nakkushaigusteta ja sunniviisiliselt, vaid vabatahtlikult.

Räägi natuke endast, oled Sauel kasvanud?

Sauel kasvanud ma ei ole,

küll aga elas siin – samas majaski, kus mina praegu – minu vanaonu, nii et Saue oli mulle tuttav küll. Siia kolisin 1999. aasta lõpus, Saue gümnaasiumis käisin viimased 2-3 põhikooli aastat. Tunnen end siin üsna hästi. Mulle meeldib omaette olla, enne pidin elama vanema-tekodus, mis mind häiris ja kust ma tihti ära jooksin. Tüdruksoõpra (enam) ega lapsi (veel) mul ei ole, kuna see tundub liiga keeruline.

Sündisin aga Tallinnas 9. augustil 1983. aastal, seega olen praegu 36. Sündisin seega veidi enne taasiseseisvumist, mäletan seda aega, seisin ka Balti ketis. Olen elanud ka mõned aastad Orissaares ja Vastseliinas, kus olid internaatkoolid, kus mul justnagu pidanuks parem olema. Võibolla oligi natuke, eriti Saaremaal. Autismi diagnoosi sain 1994. aastal, üsna noorena siis.

Minu huvialad on olnud alati elektroonika ning kui arvutid kättesaadavaks muutusid, siis ka need. Oma esimesed katsetused tegin juba lasteaia. Kui nüüd need kaks kokku pan-na, saab valdkonna, mis on tänapäeval esindatud pea kõikjal. Kuid tööd mul ei ole, sest ma ei saa inimestega suhtlemisega hakkama. Tegelen parasjagu oma ettevõtte loomisega, et siiski tagada tegevus nii mulle kui ka teistele, kellel on samasugused mured.

Kirjelda natuke autismi

Autism on üks imelik ja isevärki asi. Kui selle väljendumist kirjeldada, hakkab inime-ne seda nägema kõikjal enda ümber ja võibolla isegi iseendas.

Autistid on inimesed, kes teevad kohatuid kommentaare, sealhulgas rääkides otse välja asju, mis on ebameeldivad või pole viisakad või sobivad. Hoiavad üldiselt omaette, peavad oma tööd, hobisid või isiklikke asju inimestest olulisemaks. Suhted teistega on keerulised ja autistid võivad ka muul meol olla teistele mõistetamatu käitumisviisiga. Ei mõista teiste inimeste ja/või enda tundeid ning olukordi. On võimalised jäägitult keskendumata ühele tegevusele, unustades isegi süüa, nad

ei pruugi enda eest piisavalt hoolitseda, võivad rääkida end huvitavatest asjadest lõpmatuseni. Räägivad monotoonselt, omavad ebaharilikke kehahoiakut või näoilmet, neile meeldib mingeid asju mudida või enda keha kiigutada, võibolla ka väldivad teistele silma vaatamist või käesurumist, kallistusi jne.

Osad jooned esinevad kõigis põhjamaalastes, eriti eestlastes. Ka meie president Kersti Kaljulaid on kor-duvalt mulle silma jäänud ebahariliku käitumisviisiga, mistõttu ta mulle ka meeldib. Kuid mõistagi on ka muid häireid, mis on tavainimese suus koondnimetuse „hull“ alla koonduvad. Näiteks kahtlustati mul lapsena skisofreeniat.

Stress mõjutab oluliselt. Kõik kirjeldatud jooned võivad siis tugevneda, ma võin isegi olla mitte võimeline rääkima, lisaks ei saa ma aru, millal ära väsin.

On inimesi, kes tunnevad end solvatuna, kui autismi haiguseks nimetada, kuid mina ei näe siin suuremat vahet. On inimesi, kes soovivad autismi ravida, aga see läheb pigem eugenika valdkonda, on teaduslikult raske saavutada ning võib olla ka ebaetiline. Sest kust tõmmata piiri, mis on kasulik iseloomujoon ja omadus? Kust algab häire või haigus, mis inimese elu segab? Õnneks või kahjuks oleme me aju-uuringutes alles lapsekingades ega ole võimelised inimesi oluliselt muutma.

On Sul olnud avalikus ruumis ebameeldivusi, kuna inimesed ei mõista Sinu käitumist? Tavalised inimesed üldiselt ei pane pahaks, kui nendega mitte suhelda ja enamasti üritavad paljudel juhtudel ise lahku-da. Avalikus ruumis on mul olnud sekeldusi peamiselt turvatöötajate ja politseiga. Probleem ei ole ainult see, kui ma endast välja lähen ja karjun, vaid ka see, kui üh-tegi sõna rääkida ei suuda. Enamus vahejuhtumeid on mul olnud vaikimise tõttu või kartlikult ringi vaatamise pärast.

Olen Lääne-Euroopas üksi reisinud, kus mul on tekkinud vahejuhtumeid avalikus kohas sülearvuti laadimisega. Ühendkuningriigi politsei on mu näiteks vahistanud, kuigi panin asjad kotti ja olin lahkumas, kui nad ütlesid, et see on seal tänaval keelatud. Lõpuks jäi süüdistuseks elektrivargus ning mul lubati arestimajast lahku-da.

Viimane vahejuhtum oli veebruari lõpus, kui seisin Sauel kodu läheduses kaubaduskeskuse parklas ja hoidsin nutitelefoni käes.

Foto: Kadri Kostjutsenko

Ülemaailmset autismi teadvustamise päeva (World Autism Awareness Day) tähistatakse ÜRO algatusel alates 2008. aastast iga aasta 2. aprillil.

Kelleltki teate saanud politseipatrull üritas minuga rääkida ja võttis mu kinni, kui ma lahkuda tahtsin. Kuna ma rabelesin ja karjusin, viidi mind solvangute saatel kontrolliks psühhiaatria-haiglasse, kus mind paletaga voodi küljes hoiti. Avalikus kohas on mul isegi oma ebahariliku näoilme pärast arusaamatusi tekkinud, aga ma ju ei suuda seda ise kontrollida, milline ma stressis välja näen. Tõenäoliselt halb, aga see pole kellegi pärast või et ma mingi konkreetse inimese või olukorra peale vihane oleksin.

Kui palju Sinu hinnangul inimesed teavad, mis asi on autism ja oskavad reageerida?

Inimesed teavad autismist endiselt liiga vähe, kaasa arvatud spetsialistid, nagu näiteks sotsiaaltöötajad, arstid jpt. Õigemini olen kogu oma elu jooksul kogunud, et peaaegu mitte keegi ei tea, ei oska käituda ega reageerida. Vaimsest tervisest on ainult rääkima hakatud, kuid tegudeni ei ole jõutud.

Kiirabibrigaadid ja politseiekipažid ei ole vastavaid koolitusi saanud, süütegude uurimises saavad kõrvalist abi vaid teovõimetud isikud, näiteks lapsed ja vaimupuudega täiskasvanud, teised peavad ise hakkama saama. Kui mõned aastad tagasi murti minu majja sisse, siis jäin politseiga suhtlemisel hätta ning lõpuks ütlesin, et ei saa ise hakkama. Nime-tasin põhjuse ja küsisin, kas

nad leiavad spetsialisti, kes aitab, aga seda ei olnud.

Öösel kohale saabunud kriminalistid esialgu arvasid, et sissemurdmist toimunud ei ole, kuni avastasid, et lisaks katkisele aknalaasile, on kurjategija end sealsamas ka vigastanud. Tõenäoliselt pidasid mind vaimupuudega inimeseks. Selle üle on kurtunud ka teised tuttavad autistid. Kord jäin hätta, kui kodu juures tundmatu joobes nooruk minuga tüli noris, tuli mulle järele pika maa, seisis tee peal ees ja lõpuks lõi mind näkku. Tegin avalduse, kuid ma ei oska inimeste vanust hinnata ning pidasin teda endavanuseks, aga tegelikult ei olnud see nii. Süüdlane jäi leidmata, ma ei üritanud seda asja edasi ajada, sest ma ei oska suhelda.

Ei oskagi pakkuda, kuidas olukorda parandada või kuidas üldse selles maailmas, kus kõik peavad teesklema tugevat, aga paljud tegelikult ei ole, hakka-ma saada. Mul on ema, kes mind vahel aitab, kuid tema saab juba 76 ning enam ei jaks, sest on kogu elu minu eest võidelnud, suuremate tulemusteta.

Sa ütled, et Sul on suhteid luua raske, aga mainid tuttavaid, keda internetis jälgid ja ka tüdruksoõpra. Kuidas see juhtub, et luhad inimesi ikka endale lähedale ka?

Ei teagi, kuidas see juhtub. Kas keegi üldse teab, kuidas lähedased inimesed

tekivad? On selline tunne, et inimesega on hea olla ja ta saab aru. Eriti meeldivad mulle inimesed, kes on täpselt nagu mina. Peaaegu kõik mu tuttavad on internetist, enamikuga ma pole kunagi kohtunud ja ilmselt ei kohtugi. Mõned inimesed olen leidnud ka mujalt, kuid ma olen nendega kohe internetis suhtlema hakanud, nii tunnen ma end palju paremini ja saan olla mina ise.

Mulle ei meeldi, kui inimesed kogu aeg liiga lähedal on. See võib olla kas samas ruumis või tähendada, et ma peaks igal hetkel olema valmis suhtlema. See on nii häiriv, et ma ei suuda enam isegi mitte mõelda või ka kõige lihtsamaid tegevusi teha. Mulle meeldib niigi teha vaid ühte tegevust korraga.

Mulle meeldib palju omaette olla, aga vahel tahaks ma ka kedagi kallistada. Suhelda meeldib mulle nii, et ma saan kirjutada ühe rea ning teine inimene kohe vastab. Samas ei meeldi mulle pildi kujul emotikonid, ilmselt sellepärast, et inimeste näoilmed on arusaamatud või on neis minu jaoks liiga palju tundeid.

Kirjeldad ülima täpsusega neid käitumisi, mida autistide juures täheldatakse, saad neist aru. Aga tahtejõuga neid siiski ära ei saa hoida?

Jah, muidugi saab. Kui olin 25, elasin ma üle aasta tüdrukuga koos ja tegin kõike seda, millest ma enne vaid lugenud olin. Lõpuks ei jaksanud enam temaga kogu aeg koos olla, asju jagada või magada. Oleksin tahtnud puhata, aga tema läks lõpuks päriselt ära.

Ka kooli ajal pidin ma teisi taluma ja see polnud hea. Mulle on ka ravimeid välja kirjutatud, kuid ma ei usu, et neid oleks inimesel vaja ainult sellepärast, et ta elu ja ümbrus ei sobi temaga kokku.

Kas töökohti on Sul olnud? Mis laadi ettevõtet oled loomas?

Üks töökoht on olnud, see oli tuttava juures, tegin kaugtöö korras serverihaldust. Kõik muu on olnud tasustamata hobitegevus. Šveitsis on ettevõtte Asperger AG ja loomulikult oli mul vaja oma äriühingule sama nimi panna. Idee oleks ka sama – IT ja konsultatsioonid autismi teemadel. Tegelikult on meil Eestis ka üks autiste koon-dav organisatsioon, kuid tuli välja, et mul on nendega liiga suured maailmavaateli-sed erinevused.

Õeldakse, et autistid on tegelikult väga targad ja reeglina mingis asjas veel

Stressirohke teekond – koroonakeerises Valenciast Kibunasse

Üliandekadki.

See on nüüd küll vist stereotüüp, et autistid peavad alati mingeid erivõimeid omama (näiteks (numbri)mälu), ma pole neid endal eriti täheldanud. Võibolla ma siiski mäletan hästi asju? Aga telefoniraamatut ma muidugi meelde jätta ei suuda. Võimalik, et olen igav autist.

Mõnedes filmides ja seriaalides, kus on kujutatud autiste, tunnen ära iseenda. Näiteks filmist „Touch“ tegelased Jake ning Amelia, aga samas on ka selliseid, kus ma seda ei tunne. Ilmselgelt on mõned filmitegijad ka autistidega konsulteerinud.

Kuidas inimesed ja ühiskond saaksid Sind aidata, et oleks lihtsam?

Need meetmed, mis koroonaviirusega seoses ette on võetud, tagavad päris hea keskkonna juba. Mujal maailmas on näiteks korraldatud toidupoodides aegu, kus ei mängi muusika ja poes on hämar, see oleks üks lahendusest. Mul on ühes väikepoes hoopis imelik vahejuhtum olnud, kui ma läksin kaubaga kassasse, panin letile ning võtsin taskust rahakoti, siis avastasin, et kui ma ei räägi, siis mulle midagi ei müüda. Mina aga käitungi kogu aeg nii.

Ma arvan, et aitaks, kui inimesega suhtlus oleks asendatud mõne masinaga, näiteks kõik poed omaksid ise skännimise süsteeme või asutused omaksid võimalust suhelda telefoni asemel *chat*’is või avaldaksid majaplaani, et kohaga saaks enne tutvuda.

Tegelikult on keeruline välja mõelda, milliseid asju oleks vaja. Ma arvan, et kui juba kõigist kohustuslikest telefonikõnedeist saaks loobuda, oleks see ka suur võit. Näiteks häirekeskusele on õnnaks juba mõnda aega võimalik ka sõnumeid saata ja ma ei pea mõtlema, kas ma suudan helistada, kui vajadus peaks tekkima.

Igal juhul käitumine, justkui ma oleksin laps, vaimepuudega või veel midagi hullemat (mingid muud häired, mingeid aineid tarvitanud), ei aita mind mitte kuidagi.

Ma hea meelega sooviks, ka et Tallinna trammid ümber ehitataks, sest see vilin on väga tüütu. Ja et ühel päeval saaks nii väljas käia, et kedagi ei näeks, siis ei peaks mitu päeva end koguma, et toidupoodi minna, vaid saaks lihtsalt muretult minna siis, kui vaja on.

Inimesed võiksid ikka kuskil olemas olla, aga neid on alati väljas liiga palju, ma väsin juba koduüksel ära, kuigi ma peaks alles alustama teekonda. Oma lapsepõlvest mäletan, et mu emalt taheti vanemlikud õigused ära võtta, sest ma käitusin halvasti, jooksin kodust ära, karjusin ja lõhkusin asju, jooksin talvel paljajalu aluspesu väel välja. Ma loodan, et tänapäeval autistide vanematega nii ei juhtu, aga mine tea.

Jah, ja mulle ei meeldi pikki tekste koostada. Lühikesed on paremad...

Kibuna küla suvemajas karantiinis olev sauevallakas meenutab koroonakriisi alguspäevade teekonda oma Hispaania kodust Eesti omasse.

ANNE-LY SUMRE
annely.sumre@sauevald.ee

Meie pere on valinud oma teiseks koduriigiks Hispaania – sealne kliima sobib meie tervisele paremini. Poolteist aastat oleme elanud Valenciast, kuigi ka Eestis käime pidevalt. Nüüdki pidime märtsi lõpus kooli pärast tulema, sest õpin Audentese erakooli e-gümaasiumis. Aga olukord muutus.

Kõik läks väga kiiresti. 13. märtsi hommikul Hispaanias oli veel kõik rahulik, juba sama päeva õhtul sulgeti karantiini tõttu kõik söögikohad. 14. märtsil pandi kogu riik karantiini, inimestel oli täielik liikumiskeeld, põhjuseta õues viibimise eest trahviti. Õues tohtis viibida maja juures

koeraga, koera pass pidi olema kaasas tõendamaks, et see on sinu koer. Poes ja apteegis võis käia ainult kodu kõrval ja ükskhaaval. Sama päeva õhtul anti teada, et alates 16. märtsist jäävad lahti ainult toidupood, apteegid ning tubakapood.

Otsustasime ema ja isaga Eestisse tulla. Tahtsime tulla autoga, sest nii oli juba varem plaanitud ja pealegi oli lennundus tol hetkel väga segane ning me ei tahtnud mõne teise riigi lennujaama kinni jääda, Valenciast otselendu Tallinnasse aga ei ole. Lisaks on lennujaamad avalikud kohad ning seal on kerge haigestuda. Algne plaan oli läbi Prantsusmaa ja Poola Eestisse sõita. Poola aga oli juba 15. märtsil piirid sulgenud ja me hakkasime uurima, mis võimalused üldse

alles on.

Saime teada, et ka Prantsusmaa sulgeb piirid. Selle info peale helistasime välisministeeriumisse, kust meile öeldi, et jah, piirid on kinni, läbi ei lasta, soovitage teil istuda Valenciast ja mitte kusagile sõita. Eesti konsul Valenciast, kes ei räägi eesti keelt ning tal on ka väga halb inglise keel, ütles hoopis, et sõitke aga, kõik piirid on avatud.

Siis võtsin ühendust ka suursaatkondadega Pariisis ja Madridis, sest neil peaks olema rohkem informatsiooni. Madridis asuva saatkonnaga suhtlesin läbi Facebook *messenger*’i, sest nad kõnet vastu ei võtnud. Pariisis asuva konsuli sain telefonitsi kätte, tema kinnitas, et piirid on transiidiks lahti, aga palus meil ennast reisi ajal informeerida, kuidas on lood tegelikult, juhaks kui on veel eestlasi, kes tema poole sama murega pöörduvad.

Et 18. märtsiks on organiseeritud Saksamaalt Lätti laev, saime teada Madridist ja hiljem ka vä-

lisministeeriumilt. Madridi teavitas meid Tallinki erilaevast 17. märtsil kell 13.10, umbes 10 minutit enne meie väljasõitu. Välisministeerium andis laeva kohta teada üheksa tundi hiljem – õhtul kell 22.59.

Võtsime seega suuna Valenciast Sassnitzzi Saksa- maale. 35-tunnine autosõit oli väsitav ning närviline, sest oli natuke ka hirm, et me ei jõua laevale ning peame hakkama sõitma koju veel läbi Taani, Rootsi ja Soome, mis oleks võtnud veel rohkem aega. Sõitsime peaaegu ühe jutiga, roolis oli peamiselt isa. Söök-jook oli kodust kaasa võetud, Hispaanias ja Prantsusmaal olid söögikohad juba kinni. Laevale jõudsime aegsasti.

Laevas oli kõik väga segane. Paljudel töötajatel polnud maske, inimestele ka neid ei antud. Kokku oli ligi 500 inimest, olid pikad järjekorrad, et saada oma kajuti kaart. Oli purjus inimesi, kes käitusid, nagu oleksid lõbureisil. Nemad ei jälginud ka ohutusnõudeid, näiteks ei hoidnud teistega

pikivahet. Õnneks lubati puhvetist toitu ostes taldrikud kajutisse kaasa võtta ja seal süüa, et ei peaks pikalt teistega ühes ruumis viibima. Laev väljus 19. märtsi peaaegu keskööl ja jõudis Riiga 20. märtsil natuke enne keskööd, seega kestis sõit ligi 24 tundi.

Oma Kibuna koju jõudsime lõpuks 20. märtsi varahommikul kell 7. Meid ootas ees sugulaste poolt ettevalmistatud maakodu. Oli toodud kõik eluks vajalik ning eelmisel päeval köeti ka maja soojaks, et me ei peaks peale pikka sõitu veel ise kütma hakkama.

Nüüd oleme kohustuslikus karantiinis kaks nädalat. Piiril allkirjastasid kõik dokumendi, et on kursis liikumiskeeluga. Tunneme end hästi, haigeks pole keegi jäänud.

Olen suhelnud Hispaania tuttavatega – olukord pidavat olema kohutav, aga minu tuttavatest pole õnneks keegi haigestunud. Arvestades praegust olukorda Hispaanias, tegime õigesti, et Eestisse tulime.

Loe koos lapsega

Kes saab sõbraks raamatuga juba lapsepõlves, on seda terve eluaja. Kui artiklit kirjutasin, ei teadnud ma veel, et paljusid ootabki ees epideemia tõttu sulgemine koduseinte vahele. Turba lasteaia nõksud laste lugema utsitamiseks võivad olla praegu eriti kasulikud.

TIINA UMBSAAR
lasteaiaõpetaja

Raamatud ei jaga vaid tarkusi või paku silmailu. Lugedes saad end samastada tegelasega, saada tugevaks ja julgeks. Reisikirju lugedes rändaksid nagu ise koos autoriga tundmatutel radadel ja teiste inimeste elulugusid lugedes tõded, et temagi elus on tulnud ületada raskusi. Naljakad raamatud tõstavad tuju ja viivad muremõtted probleemidest eemale. Kui laps on sõber raamatuga, ei tunne ta end kunagi ükski ja tal pole kunagi igav.

Ettelugemise kuu

Turba kooli direktor Veikko tegi lasteaiaosa vanematele ettepaneku teha märtsikuu ettelugemise kuuks, et kas või kord nädalas võiksid vanemad seda kodus teha. Ta rõhutas, et see traditsioon võiks peres olla ja tõi välja ka ettelugemise olulisuse lapse jaoks. Täiskasvanu

ettelugemist kuulates areneb ka lapse enda kõne ja suhtlemisoskus. Koos midagi tehes tekib lapsega parem side. Kui jääb midagi arusaamatuks, saab laps esitada küsimusi ja areneb tema enese väljendusoskus. Tähtis on see segamatu hetk koos oma lapsega.

Muinasjutud aitavad mõista paremini ka põhjus-tagajärje seoseid, saavad ju muinasjuttudes pahad oma karistuse, head võidavad ja kõik lõpeb alati õnnelikult. Suuremad lapsed saavad lugeda ise pealkirju ja seejärel valida soovitud loo. Täiskasvanu lugemist kuulates arenevad lapse keskendumis- ja kuulamisoskus.

Andsime õpetajatega rühmades vanematele ja lastele võimaluse valida lasteaia raamatute hulgast raamatuid. Hommikuti räägivad lapsed, mis juttu neile õhtul ette loeti ja millest lugu rääkis. Praegu on veel ettelugemise vanemate arv

väike, aga loodame, et see kasvab iga päevaga. Nähes osade laste huvi kirjatähtede vastu, saavad nemad oma uudishimu juba rakedada ja juurde uusi teadmisi. Kunstitegevuses disainis igaüks endale sobiva järjekordja.

Programm „Lugemisisu“

Meie lasteaiaosas asuvasse raamatukokku ootab alati lapsi külla sõbralik juhataja Elen. Sel sügisel tutvustas ta lasteaiaosa kahele vanemale rühmale lugemisprogrammi „Lugemisisu“, mis on ellu kutsutud lastes raamatute vastu huvi tekitamiseks. Programm kestab 9. oktoobrist 2019 kuni 15. maini 2020.

Igat rühma, kus selle aja jooksul loetakse ette viis raamatut ja täidetakse loomingulised ülesanded, tunnustatakse lugemisdiplomiga. Iga lasteaiaühik saab raamatukogust lugemispassi. Esimesel kohtumisel Eleniga mängisime lugemismänge ja valisime välja raamatuid, mida rühmas kõigepealt lugema hakata.

Esimeseks raamatuks oli Buratino rühmal Ilmar Tomuski raamat „Porgandi pirukas“. Selle raamatu piltidest valis igaüks oma lemmiktegelase, keda joonistada ja koostasime tööd vanematele näituse. Teiseks passi ülesandeks oli välja mõelda mõnele raamatutegelasele kingitus sünnipäevaks. Raamatu

Buratino rühm raamatukogus

„Muinasjuttude varasalv“ tegelaste rohkus võimaldas lastel improviseerida erinevaid põnevaid kingitusi.

Kolmandaks raamatuks oli Epp Petrone „Hanna hambad“. Raamat oli oma lihtsuses lastele arusaadav ja meeldiski kõige enam. Pass nägi ette moodustada heade sõnade puu ja lapsed said pakkuda neile meeldinud sõnu. Oluline oli, et iga laps saaks pakkuda vähemalt ühe sõna.

Valikust ei puudunud ka luule, passis oli neljandaks pealkirjaks „Vaata, kus luuletus!“ Meie valikus oli seekord Leelo Tungla „Por-

gand töötab porgandina“. Õppisime koos pähe vahva luuletuse „Kes saias?“ ja esitasime seda sõbrapäeval ka teistele rühmadele. Luuletus tõi väikeste sõprade näole laia naeratuse, osalt ka äratundmisrõõmu tuntud laulumängu „Kes aias?“ tõttu.

Viiendaks ülesandeks oli vaja lastel hääletada kolme raamatu hulgast üks, see läbi lugeda ja seejärel selgitada, kui paljudele ja mis meeldis ning vastupidi, kellele ja mis ei meeldinud. Passi tagaküljele sai iga laps meeldituseks joonistada endast väikese pildi.

Foto: Elen Turi

Kümme päeva kriisipäevikut

Saue Vallas

Alliku küla elanik Janika Lentsius pani kirja, milliste emotsioonide ja rütmivahetustega möödus kümme esimest päeva kahe distantsõppel oleva alglassilapsega.

JANIKA LENTSIUS
sauevallakas, 2 lapse ema

Esmaspäev, 16. märts

Esimene päev, kõik on uus, asume pärast hommikusööki lastega e-päeviku kallale. See on lootusetult umbe jooksnud. Õnneks töötab Messenger ning vestlusest ammutan info õppimise kohta. Kui lõpuks e-päevik end avab, läheb ralli lahti. On kõvasti pusimist, seletamist, alla- ja üleslaadimist. Sekka hõigatakse meeldetuletuseks, et vahetunni aeg on nüüd... Lõpuks saab kõik õpitud, õpetajatele edastatud, on aeg hakata pilli harjutama.

Sass maandub kärmelt klaveri taha. Iga lugu kolm korda läbi ja tehtud! Edasi tšello, on mitu uut lugu õppimiseks antud. Õnneks saatis õpetaja videolõigud, mille järgi hakkame veerima. Ühe loo ajal tekib vaesel mehel ahastus, et see on liiga raske ja ta ei saa hakkama muidu, kui pean ette näitama. Arvan, et varsti tean teoreetiliselt keelpillimängust juba päris palju. Õnneks suutsin koodi lahti murda ja näidata, kuidas vasaku käega *pizzicato*'t ON võimalik tõmmata ning samal ajal poognaga mängida.

Järgmist lugu õppides mängin flöödiga kaasa, et ka ise veidi pillimänguga tegeleda. Noor viiuldaja Laura saab õnneks harjutamisega kenasti hakkama, teen kohvi ja jälgin silmanurgast. Tähtis on õigel hetkel juhtida tähelepanu viletsatele kohtadele. Poognakäsi, intonatsioon, õige rütm, jõhvud õiget pidi, poognaots kukla tagant välja, selg sirgu!

Keset päeva saan teate, et kell 16 tuleb täielik liikumiskeeld. Tõmban külmkapi lahti ning hindan varud üle – paar esmatahtsat asja on lõpukorral. Sõidan poodi. Riulitel haigutab valdavalt tühjus, kuid piima ja leiva saab ikka kätte. Poest traalivad välja inimesed aastase WC-paberi varudega... Mida nad sellega peale hakkavad ja kus hoiavad? Natuke õudne tunne tekib, kui sportlik maski ja kinnastega ostja ärevalt kõikvõimalikku kaup karru laob.

Jõuan koju hetkeks, kui peaministri pressikonverents käib ja ta kinnitab, et tegu on kuulujutuga. Kui kerge on tekitada inimestes paanikat. Kell on märkamatult saanud juba 18 ja meenub, et sõõnud pole keegi veel midagi. Aeg hakata kokaks. Oehh... Kui pikalt see periood kestab?

Teisipäev, 17. märts

Harjumusest on ununenud sisse äratuskell. Ajan end püsti, liigun kohvimasina juurde ja hakkam päeva peas konstrueerima. Kell 10 on Sassil *online* matemaatikamängu oma klassiga (tal on vapustavalt tore klassijuhataja Riina). Kuna täna EI PEA ärkama vara, siis on lapsed loomulikult üleval. Väike hommikusöök ja e-kooli. Kõike on päris suur ports. Kehalises kasvatuses on suuremal lapsel kiri, et tuleb pidada liikumispäevikut, pildistada ja JOONISTADA tegevusi. Kriisilukorra lõppedes üllitis viia kooli ja selle põhjal pannakse hinne. No ei ole normaalne!

Matamängu puhul hakkab tehnika nõrkima, lähen appi – Sass arvutab vastuse ja mina sisestan. Peagi leiab ta, et olen liiga aeglane ning pääsen sekretäritööst. Laural on ülesannete õpetajatele edastamisel abi vaja.

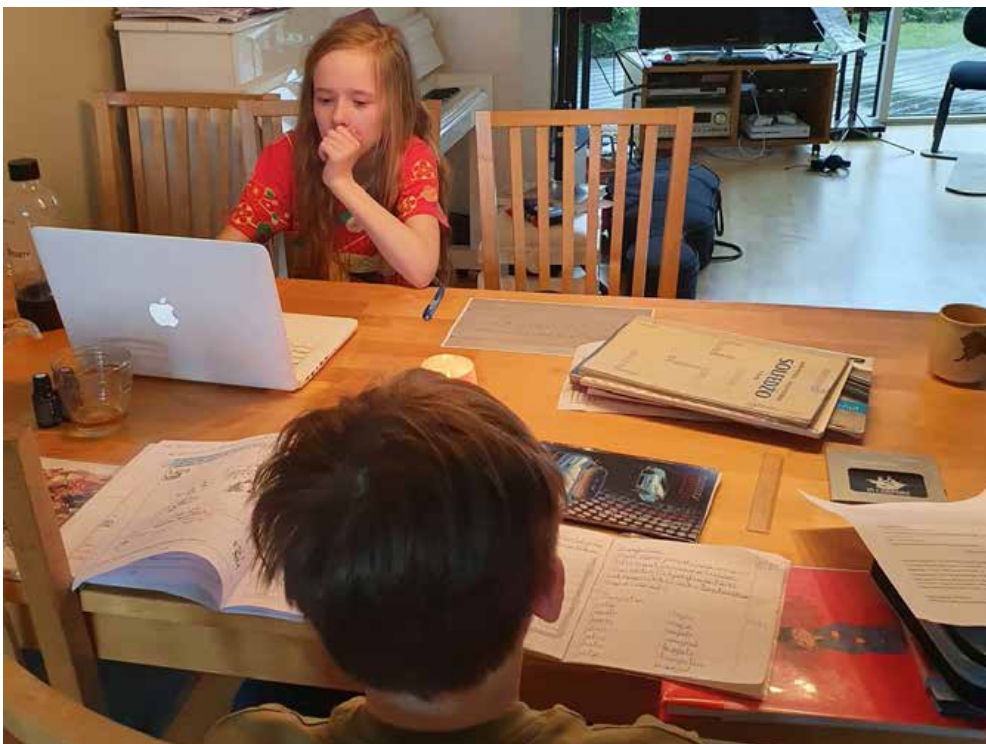
Kui olen juba täiesti kokku jooksnud, lähme metsa alla kehalise kasvatusena osa täitma. Tund-paar ilusa ilmaga õues on tõeline energiasüst. Väike eine ja – harjutama! Sass on esimene, eile vastupanu osutanud koht tuleb lootustandvalt. Tunnike tšelloga ja vahetus – preili viiuliga. Lõpetame kell 20, mina olen täiesti läbi.

Kui enne magama jäämist meilboksi pilgu heidan, tahaks appi hüüda – laulustuudiolt tuli kummalegi laul iseseisvaks õppimiseks! Närvid on krussis ning aroomilambis käivad vaheldumisi rahustavad ja turgutavad õlid. Olen täna olnud kokk, koristaja, üld- ja muusikaainete õpetaja, õppisime korutustabelit, intervale, keeli, matemaatikat...

Oma tööde tegemine tundub juba täieliku puhkusena. Satun hasarti ning triikin arvutisse heliredelid tšellole, homme loodetavasti kirjutab õpetaja sinna sõrmehend peale, nii on üks abivahend e-õppeks kõikidele tema nooretele virtuoosidele olemas.

Kolmapäev, 18. märts

Kolmas päev. No see kõik peab kuidagi paika loksuma! 9-tunnine koolipäev, nagu eile, ei ole normaalne. Teeme e-päeviku lahti ja jagame ülesanded kätte. On rahulik, kõik osapooled on nähtavasti aru saanud, et ei pea nädalaga magistriks kraadini jõudma. Kahe tunniga on kooliasjad tehtud! Jääb vaid pilli harjutamine, mis tänu vihmasel ilmale ei vaja ka veenmist.

Laural ja Sassil lisandub igal päeval koolitükkidele ka distantsõppel pilliharjutamine

Kas keegi üldse uudiseid on jälginud? Koroonahäiged tekib vist iga natukese aja tagant juurde, paanitseda ei ole jaksu. Ilus uudis oli, et Veneetsia kanalid on muutunud puhtaks, õhusaaste Hiinas on madalam. Restart maailmale. Käivad kuuldu- sed, et ekstreemperiood kestab veel maikuuni.

Endalegi ehmatuses avastan ning kurk on valus. Ei tea, kas hakata muretsema või on see eiline sallivaba metsakõnd? Loen igaks juhaks netis materjale ning järel- dan, et koroonat ilmselt ei ole. Tass sooja jooki toimib.

Sain täna arvuti taha ning tehtud päris mitu olulist tööd, mille jaoks alati on aega nappinud. Õhtul küsiti vallalehest, kas oleksin nõus kriisipäevikut pidama. Aga seda ma juba teengi – mõistsin kohe esmaspäeval, et kui kirja ei pane, siis ei suuda hiljem ise ka uskuda, mis toimus.

Neljapäev, 19. märts

Keedan ärkajatele pajatäie putru ning süvenen kohvitassi taga uudistesse. Peale koroonateema muud polegi. Südantsoojendav on lugeda, kuidas hädas tekib inimestel ühtehoidmistunne. Tallink teeb ühe ilusa teo teise järel, aitab eestlasi koju, jagab Toidupangale toitu.

Kell 9 algab koolipäev, kell 10 on Sassil taas klassiga matamäng. Lapsevanemad ja klassijuhataja on koon- dunud Messengeri gruppi, kus info ja mängukoodid liiguvad operatiivsemalt. Pärast matemaatikat saavad ülejäänud koolitööd üllatavalt kiiresti tehtud. Võibolla olen ka ise õppinud olulist ebaolulisest eraldama ning mõningatesse ülesannetesse suhtun kergemalt.

Sassi poolt läks nii klaveri- kui tšelloõpetajale ports videoklippe. Üllatavalt kasulikuks on osutunud see e-tund. Salvestust tehes peab end kokku võtma ning nii mõndagi asja tegime mitu korda enne, kui laps rahul oli ja lubas õpetajale saata.

Söögivahe- tund.

Ilm on ilus, võtame ette kehalise kasvatus- e, seekord ratas- tel. Laenan lapselt tõu- keratta ning veendun, et sellega lapsi kätte ei saa. Loobun ja asun oma tööde kallale. Uus elukorraldus hakkab tasapisi paika lok- suma.

Reede, 20. märts

Nädal tagasi nägid lapsed viimati kooli ja klassikaas- lasi. Tundub nagu igavik. Tunnen üle hulga aja tohutut vajadust tööle minna, kuid kontserdid on vähemalt mai- kuuni ära jäetud. Õnneks paistab olevat ilus ilm, saan kodused välja saata ning ise harjutada. Eesti inimene on loomupoolest rahulolematu. Lisaks maailma restardi- le on seda vaja ka meile, et oskaks õnnelik olla töökoha üle (kellel see kriisi käigus säilib). Õpetajaameti rasku- ses vist ei kahtle enam keegi!

Suhteliselt valutult möö- dub ka reedene „koolipäev“, e-päevikusse on ilmunud viimased veerandi hinded. Lapsed saavad oma õppi- misega kiirelt valmis, pillid harjutatud. See nädal on küll hiigelpikk olnud...

Laupäev, 21. märts

Puhkepäev! Hommik on minu aeg, kõik kodused magavad ja naudin omaet- te olekut. Teen tassi kohvi, asun uudiseid lugema. Ega midagi uut polegi – koroon- a-number kasvab, muud hetkel maailmas ei toimu. Liigun arvuti taha, et lõpetada üks töö. Pärastlõunaks ongi kaks aastat räägitud ja muudkui vaba hetke oodanud asi val- mis.

Allkorrusel ja kõrvaltoas on segunenud laste pillihar- jutamised, vahepeal pistab üks noor viiuldaja pea ukse vahelt sisse ja küsib, kas võib tänaseks lõpetada, sest sai uue loo pähe... no ja lõu- nasöögi aeg olevat ka juba käes.

Õhtul võtame naabruses elavate muusikutest sõpra- dega kokku esimese kriisi- nädala – elame veel!

Pühapäev, 22. märts

Ärkan, küpsetan virna pann- kooke, haaran pilli ja astun uksest välja. Edasine on tõe- liselt sürreaalne kogemus. Inimtühjas Tallinna Jaa- ni kirikus on vaimulikud, organist, kaameramees, helimees ja mina. Toimub teenistus, mida veebis üle kantakse. Ma ei tea, kas ko- duses arvutite taga on 1 või 1000 inimest jälgimas. See ei olegi tähtis, kogen midagi hoopis muud – midagi, mis praegusel ajahetkel teeb justkui nähtamatu pai ning pärast pöörast nädalat annab uut jõudu. Olen tänulik, et mul lubati sellest nii vahetult osa saada. Eriline pühapäev tõesti!

Kodus on juba harilik ru- tiin – kellel harjutatud, saab õue. Õhtul tunnen end veidi vastutusvõimetu emana, kui loen etteheiteid Alliku küla FB-grupist õuesmängiva- te laste teemal. Okei, minu omad liikusid ratas- tel. Aga ikkagi tunnen end justkui süüdi.

Esmaspäev, 23. märts

Hommi- kul tervitas postkas- tis midagi rõõmustavat – uus teos sauevallakalt Robert Jürjendalilt flöödile ja oreli- le! Järgmisena videotervitus Sassi klassijuhatajalt, mille- le jätkuks toimub matema- tikamäng. Juba 9.30 on päev käima lükatud. Lapsed õp- pima-harjutama, ise kibelen uut teost proovima.

Päeval tuleb minna poodi. Naljakas, kuivõrd vastu- meelseks see on muutunud – poes liiguvad inimesed kinnaste ja maskidega, iga- üks ärevil ja kahtlustava näoga, kõhatada ei julge avalikult keegi. Mis siin sa- lata, ka ise tegin võimalikult kähku.

Kassas satun lõbusa onk- liga kõrvuti, kes oma igapäe- vast õllepuudelit ostab. Meie taga asjatavalt ärevil paksu maski ja kinnastega mehel küsib, kas asi tõesti nii hull on. Ärevuses mees ei julge isegi mitte rääkida. Õllesõ- ber räägib, et teda ei võta ussi- ega püssirohi, kuna

hoiab endal pidevat „käiku“ sees. Desinfitseerin autosse istudes käed. Hirm ja ärevus tulevad ligi.

Mehed käisid rattasõi- dul, kuni veel saab. Vaada- tes maailmas toimuvat, tuleb kõige-ks valmis olla. Tüdru- kud teevad koos kodunduse tunni, küpsetavad koogi. Uudistest võib lugeda, et teadlased leidsid viirusevas- tase antikeha. Naljahambad on netti riputanud, et kui koduõpe veel kaua kestab, leiutavad vanemad koroon- a-vaktsiini enne teadlasi. Kõ- lab usutavalt.

Teisipäev, 24. märts

Kell 11 algab matamäng, 12 viiulitund. Katsetame erine- vaid äppe ning see toimib kõige paremini läbi FaceTi- me'i. Homme jätkame tun- niga, nuputan natuke kõlari- te teemal – suurem pill teeb rohkem häält ning alati ei kuule läbi iPadi kõlari õpe- taja hõiget (no ega ka tunnis alati ei taheta kuulda).

Ülejäänud õppimine hakkab juba e-teel sujuma. Saabus teade, et taolist olu- korda on pikendatud veel kaks nädalat ning tõenäo- liselt pikeneb veel 1. mai- ni! Selleks ajaks oleme vist kõikide vanematega Paldiski maanteel rõõmsalt järjekor- ras.

Otsustan võtta rahuliku- malt ning lasta õppida ära nn aegkriitilised asjad, mis tuleb õpetajatele edastada. Ülejäänud asjadega tegele- me jooksvalt. Jäi kodutöö saatmata – no ja siis, homme on ka päev. Tähtis on pigem see, et materjal saaks oman- datud.

Söögivahe- tunniks avas- tan, et supiks planeeritud porgand on oma kuju nä- dalaga kaotanud ning tuleb sügavkülmast midagi kiiret kombineerida.

Kolmapäev, 25. märts

Kuulda on, et tulevad täien- davad liikumispiirangud, hindan varusid, teen nime- kirja, mida tarvis. Päike paistab ning Instituudi teelt kostab liikluse häält. Kõik on nagu täiesti tavalisel päe- val.

Jätkame rutiinseks muu- tunud päevaga: hommiku- söök, õppimine, harjutami- ne, FaceTime viiulitund... Kuna ema elab lähedal, käin tema juurest kontaktivabalt läbi. Tagasiteel toon hom- seks Comarketist vajalikud ained ning veendun taas, et kodulähedane väike pood on hetkel kõige vähem hinge- mattev. Hoiati distantse, kõik oli olemas ning sain 3 minu- tiga poetiiru tehtud. Suure keskuse juures ei jõuaks sel- le ajaga toidukaupadenigi.

Loen jälle koroonauudi- sed – Eestis esimene ohver. Statistika järgi põevad ras- kemalt just südame- ja kõrg- vererõhutõbedega inimesed. Zennnn... otsustan, et püüan mitte ärritada asjade peale, mis minust ei sõltu.

Foto: Janika Lentsius

ERIOOLUKORD SAUE VALLAS

Saue väikefirmade juhid arutlesid mikroettevõtluse tervise ja tuleviku üle

3. märtsil kohtusid Saue Ettevõtete Liidu korraldatud infopäeval valla ettevõtjad EVEA presidendi Heiki Ritsi ja majanduse ja kommunikatsiooni ministri Kaupo Reedega konverentsi „Majandusarengu pidurid ja vedurid“ raames.

RAIVO KOKSER
Eritex Invest OÜ juhataja, väikeettevõtja

Heiki Rits käsitles põhilise teemana oma ettekandes EVEA rolli väikeettevõtluse edendamisel ja võimalikul mõjutamisel. EVEA ühendab ligi 1500 ettevõtet, mille kogukäive on üle 500 miljoni euro. Ülevaade andis täpsema ettekujutuse väikeettevõtete osast Eesti majanduses ja EVEA võimalustest toetada ettevõtteid. Huvitava faktina võib välja tuua, et Eesti ettevõtete struktuurist moodustavad kuni 10 töötajaga ettevõtteid 93,94%, andes 70-80% ekspordist ja tööhõivest.

Tutvustamist leidis ka n-ö VKE test (väike-

se ja keskmise ettevõtte test), mille eesmärk on aidata seadusandjat vältida selliste regulatsioonide vastuvõtmist, mille võib olla negatiivne mõju mikro- ja väikeettevõtetele ning selle kaudu koostöö tõhustamine erinevate ministriametitega.

Kurbloolist või suisa anekdootlikku lugemist, kuidas väikeettevõtjaks olemist karistatakse, saab lugeda EVEA kodulehelt #SMEToo, mille nimi sai inspiratsiooni tuntud naisliikumisest. Sinna on kogutud märkantsed lood elust enesest, kuidas riik tegelikult väikeettevõtjatesse suhtub ja kuidas ametniku ego või läbimõttelata regulatsioon teeb väikeettevõtja elu keeruliseks.

Kaupo Reede esitlus keskendus erinevate majandusprognoside ja ettevõtluse arendamiseks töös olevate meetmete tutvustamisele, sealhulgas uutele rahastamisvõimalustele ning investeeringutele. Pikaajalise prognoosi kohaselt jõuame oma palgatasemega Soome tänasele tasemele umbes aastal 2035. Suurema majandusstruktuuri muutusena peaks aastaks 2027 tarkvaraarenduses hõivatute osakaal suurenema lausa 42%.

Reede rõhutas ettekandes teadustegevuse alarahastamist ja tõi välja, kui palju panustavad teadusesse ettevõtted. Ettekandja rõhutas, et kindlasti ei ole meil põhjust rahuloluks. Meie probleem on madal tootlikkus, kus ilma innovatsiooni olulise

suurendamiseta jääme n-ö keskmise sisetuleku lõksu. Seetõttu soovib Euroopa Komisjoni Eesti teadus- ja innovatsiooni-süsteemi eelhindamise raport luua Eestis oma innovatsiooniagentuuri. Ühe uue suunana on ministriumis töös rakendusuringute programm, mille tulemusena peaks nimetatud uuringud lähema ettevõtete vajadustest.

PS Tulenevalt tänaseks väga tõsiseks teraviseohuks kujunenud koroonapiidemiast on kindlasti vaja esimesel võimalusel astuda riigil konkreetseid samme ettevõtluse päästmiseks. Kuna teenusmajanduse osakaal majanduses on jätkuvalt olnud tõusu- teel, siis kahjuks on see ettevõtluse vorm ka täna väga tugeva löögi all.

KESKKONNAAMET

Keskkonnaamet teatab Harku VII lubjakivikarjääri maavara kaevandamise loa taotluse keskkonnamõju hindamise (edaspidi KMH) programmi avalikust väljapanekust.

Keskkonnaamet algatas KMH 19.06.2018 kirjaga nr 12-2/18/6747-12. Arendaja Aktsiaselts Harku Karjäär (registrikood 10478760; aadress Harju maakond, Saue vald, Laagri alevik, Vae tn 2, 76401; kontaktisik Aljona Bukaty, telefon 657 9959, e-post info@killustik.ee) taotleb Keskkonnaametilt keskkonnaluba Harju maakonnas Saue vallas Vatsla külas reformimata riigimaal (lähiaadress Kernu metskond 109) asuva Harku VII lubjakivikarjääri määraldisel maavara kaevandamiseks. Määraldisel pindala on 26,90 ha, teenindusmaa pindala on 28,63 ha. Taotletava määraldisega seotud ehituslubjakivi aktiivne tarbevaru on 2936 tuhat m³, millest kaevandatav on 2904 tuhat m³. Kaevandamisluba taotletakse 30 aastaks.

Otsustaja on Keskkonnaamet (kontaktisik: Ester Pindmaa, telefon 384 8744, e-post ester.pindmaa@keskkonnaamet.ee). KMH juhteksperit on Karl Kupits (Maves OÜ, telefon 656 7300, 509 3437, e-post karl@maves.ee).

KMH programmiga on võimalik tutvuda ajavahemikul 03.04.-01.05.2020 tulenevalt Eesti Vabariigis kehtivast eriolukorrast vaid digitaalselt Keskkonnaameti kodulehel <https://www.keskkonnaamet.ee> (avalehel Uudised, pressinfo/keskkonnamõju hindamise avalik väljapanek). Kui digitaalselt pole võimalik KMH programmiga tutvuda, siis palun anda sellest teada hiljemalt 10.04.2020 aadressile Viljandi mnt 16, 11216, Tallinn või ester.pindmaa@keskkonnaamet.ee. Kindlasti lisada kirja postiaadress, kuhu paberkanjal materjalid saata tuleks.

Kirjalikke ettepanekuid, vastuväiteid ja küsimusi saab esitada kuni 01.05.2020 (k.a.) aadressil Keskkonnaamet, F. J. Wiedemanni 13, Türi 72213, Järvamaa või info@keskkonnaamet.ee.

KMH programmi avaliku arutelu ajast ja asukohast teavitatakse eraldi teatega.

11. juuli 2020 *Hea muusika:* **SMILERS** **KARL-F**

Parim toiduelamus: **ARGENTIINA RESTORAN** **IVC** **LUCCA RESTORAN** **ANTS UUSTALU** **SMARTFOOD**

EDASI LÜKATUD! 10. juuli 2021

KoppelFest KOGUPEREFESTIVAL

ENDLATALU.EE [koppelfestkoguperefestival](https://www.koppelfestkoguperefestival.ee) [KoppelFestKoguperefestival](https://www.koppelfestkoguperefestival.ee)

Masinaehitus ettevõte Sami AS võtab tööle:

- Ekspordi müügijuht
- Seadmete remondilukksepp

Täiendav info ja kandideerimine:

- telefonil 5197 6863
- e-postil: sami@sami.ee

Aadress: Tule 20, Saue linn 76505, Saue vald

WWW.SAMI.EE

Sami Masinakeskus võtab tööle

MÜÜGIESINDAJA

TÖÖ KIRJELDUS:

- Tehnika müük Eestis ja välismaal;
- Hinnapakumiste koostamine;
- Kliendisuhete hoidmine ja arendamine;
- Reklaami ja müügitöös osalemine;
- Tootekoolituste läbiviimine;
- Ettevõtte esindamine turundusüritustel ja messidel.

TÖÖKS ON VAJALIK TEHNIKAALANE MÜÜGITÖÖ KOGEVUS

ROHKEM INFOT:

sami.ee/toopakumised
sami@sami.ee või 53 087 205

WWW.MASINAKESKUS.EE

Pika ajalooga edukas ettevõtte Harjumaal otsib

TEETÖÖLIST

Pakume kaasagset ja ühtse meeskonnana toimivat töökeskkonda ja häid töötingimusi!

Tööle asumise aeg: kohe!

NÕUDMISED KANDIDAADILE:

- * Hea füüsiline vorm
 - * Hea eesti keele oskus
 - * Juhilubade olemasolu (soovitav)
- INFO JA KONTAKT: GSM 5053662 või lauri@riabteed.ee**

RUILA KOOL PAKUB TÖÖD TALLINNA LÄHEDEL VÄIKESES MÕISAKOOLIS

Eripedagoogile (eriklassi tunnid)
Klassiõpetajale
Inglise keele õpetajale
Muusikaõpetajale (asendukoht)
Lasteaiaõpetajale (asendukoht)

Kandidaadid ootame kvalifikatsioonile vastavat haridust. Pakume paindlikku töökorraldust, toetavat keskkonda, konkurentsivõimelist töötasu, arenguvõimalusi, huvitavat tööd, mille nimel oma energiat panustada, huve rakendada ja võimalusi ellu viia.

Vajadusel pakume väikest ametikorterit või kompenseerime osaliselt sõidukulud. Töölepingu sõlmimine alates 24.08.2020

Avaldus, CV ja koopiad haridust tõendavatest dokumentidest esitada ruilakool@ruilakool.ee hiljemalt 30. aprilliks 2020.

Info tel 5163534 www.ruilakool.ee

MÜÜA SÖÖGIKARTUL "LAURA" JA "BALTIC ROSE" 25 KG VÕRK - 10€. 56564029, OLEV

LAURI KREEK MASSAAŽ (PÄÄSKÜLAS)

56 959 081

www.laurimassaz.ee

OSTAME PÕLLU- JA METSAMAAD

Oleme tegutsenud üle 21 aasta ning meie omandis on üle 14 000ha maad

ANTS ERIK / 50 91 575

METSATERVENDUSE

#Kogumispäevik märtsis – investeerimise kuu

Kuidas ma Playstationiga kogemata rikkaks sain

Ossa poiss, mis ajad meil praegu käsil on! Kas oleksite veebruaris ette kujutanud, et peate istuma kodus nelja seina vahel? Paljud saavad käsile võtta lugemata raamatud. Mõni teeb korraliku Netflix'i maratoni. Paljud üritavad ses tohuvabohus kodukontoris töötad teha. Aga leidub ka neid, kes annavad mõnuga valu mängukonsoolidele...

ILLIMAR PILT
#kogumispäeviku osaleja, sauevallakas

Märts on #Kogumispäevikus investeerimise kuu ja vaat sellest mängukonsoolist ma täna räägingi. See osutus täiesti juhuslikult mu elu esimeseks korralikuks investeeringuks. Tänu selle kogemusele vaatan ma investeerimist täna palju laiemal skaalal, kui seda on väärtpaberid ja ühisrahas-tused. Paljud arvavad, et nende kahe asjaga piirdubki investeerimine.

Arvestades, et meid on ootamas keerulised majanduslikud ajad, tasub silmad lahti hoida, kuidas ja mida segastel aegadel investeerida. Üldiselt toovad sellised ajad kaasa ebatraditsioonilisi investeerimise võimalusi, mis muul hetkel ei toimiks. Näiteks tean tegelast, kes peale nõukaaja lõppu investeeris kogu oma maise vara hügieenisidemetesse. Ta sai neid monopolina vast aastakese müüa, kuid teenis tagasi nii palju, et ei pidanud aastaid lillegi liigutama, elades mugavat elu.

Nüüd minu esimese superinvesteeringu juurde tagasi. Ma olin selline 13-aastane juntsu, kui tuli Playstationi kihk peale. Sain seda paar korda proovida ja see mõjus teismelisele poisile sama hullutavat kui tilk palderjani isasele kassile. Ma olin esimesest nupuvajutusest müüdnud mees. Õõsel nägin und Playstationist, päeval soigusin sellest, koolis tundides mõtlesin aina pleikari peale.

Rääkisin oma kinnisideest emale nii dramaatiliselt, kui suutsin. Et ta poja elu on konkreetselt ohus, sest see ei suuda isegi süüa ja võib suure tõenäosusega nälga surra. Ainuke võimalik pääsetee on Playstationi ostmine. Emal kõrvad jäid paraku kurdiks. Ta tuli mingi ebareaalse teooriaga lagedale, et kui see mäng peale proovimist sellise sõltuvuse tekitas, siis selle omamine võib hoopis sü-

vendada söömatast ja mõjuda õppeedukusele laastavalt. Need tundusid olevat täiesti meelevaldselt esile tõmmatud teisejärgulised faktid, aga need olid loomulikult tõesed ja seda me ka mõlemad teadsime.

Selle investoriga jooksid plaanid luhta. Järgmine investor, kelle jutule läksin, oli vanaema. Tema puhul olin targem ja tegin natuke suurema taustauuringu investori kohta. Sain teada fakti, et kui minul oli nõrkus Playstationi järele, siis vanaemal oli kange himu kogu aeg Hobby Halli kataloogist midagi tellida. Nüüd teadsin, kuidas oma ideed esitleda. Võtsin pool aastat vana kataloogi ja värske selle kõrvale ning näitasin, milline uhke allahindlus pleikarile on uues kataloogis. Seejärel selgitasin vanaemale, kuidas selle mängu mängimine mu inglise keelt arendab ning loogikat õpetab. Suures pildis ma tegelikult jama ei ajanudki, sest mängudest ma inglise keele ära õppisingi. Läbiraakimised kulgesid üsna edukalt, kuni vanaema otsustas, et on nõus masina ära ostma, kui ma selle ise kinni maksan.

See nüanss ei kuulunud mu plaani juurde. Sisetunne ütles, et saan sellega hakkama ja andsin – üks käsi südamel, teine piibilil – lubaduse, et hakkamata ise järelmaksu maksma. Pangu ta aga nüüd tellimus tee! Vanaemal nii kindlat sisetunnet ei olnud. Väike kahtluseus minu ülevoolava siiruse ees tal ikkagi oli. Vanaema pakkus välja diili, et kui ma olen nõus omafinantseeringuna kolme esimese kuu järelmaksu tal le andma, teeb ta tellimuse ära. Ega mul muud üle jäänud, kui pidin nende tingimustega nõustuma.

Kallasin kõik oma senidipurgid tühjaks, tuulasin elamise läbi, et mitte ühte pudelit kuskile vedelema ei jääks, mida saaks taararahaks vahetada. Tegin koolis äri, vahendades semu kirjutatud CD-plaate. Ühesõnaga

Ma võiksin lastega praegu lihtsalt multikaid vaadata või lasta neil telefoniga mängida, kuid ma kasutan aega, et investeerida teadmistesse, kuidas tulla toime looduses siis, kui ei olegi enam näiteks elektrit ja rahal on järsku vähem väärtust kui vetsupaberil

panin enda leidlikkuse igast otsast tööle, et raha kokku kraapida. Ma ei mäleta, kui kaua läks, kuid ühel päeval virutasin, võidukas nagu peas, rahapataka uhkelt vanaema lauanurgale. Lõpuks, kui pleikari kätte sain, tabasin end järgmise takistuse ees – et mängu mängida, oli vaja telekat. Telekaid oli meil üks ja õhtul oli seal ühte jutti kogu perele midagi vaadata, see kestis hilisööni välja ja kui telekas vabanes, pidin ma juba magama. Mängimise aken jäi maru väikseks. Tunni keele peale koolist koju jõudmist sain toksida.

Kuuldused mu mängust jõudsid külapoisteni. Loomulikult hakkasin saama küllakutseid ja peagi avaldati soovi mängu laenata. Ma kodus ise nagu nii nädala sees mängida ei saanud, seega laenasin hea meelega, aga ainult raha eest. Kuna olin esimene tegelane laenuturul, võisin dikteerida hinna. See oli üsna krõbe. Eriti veel nädalavahetustel, sest need läksid puhtalt minu mänguajast ja olid muidugi popimad.

See äri edenes mul üsna hästi, paari kuuga oli mul kogu Playstation ära makstud. Selleks ajaks oli veel ilmunud tegelasi, kel pleikarid olemas ja rendihinnad kukkusid kolinaga. Edasi investeerisin oma raha uute mängude ostmisse ja teise aparaadi soetamisse. Tänu

sellele investeeringule oli mul raha üsna mugavalt käes. Paraku tulid siis teised huvid mängu, mis mu investeerimisrajalt mujale eksitasid.

Sellest kogemusest sain aru, et investeerimine on minu jaoks laiem mõiste kui hunnik aktsiaid. Näiteks kui ostime koju nõudepesumasina, arvas Katu, et see on üsna suur kulutus. Ma jälle näitasin talle paberi peal, et see on iga päev 60 minutit võidetud aega perele või tööle. Samamoodi oli Katu ostetud uus fotokas. Ta praadis ikka tükk aega enne selle ostmist. Kui ta oleks lihtsalt hobi korras nädalavahetuse pildistaja, siis saaksin praadimisest aru, kuid talle oli see tööva-hend. Ta teenis uue fotoka ja objektiivide alla pandud raha tagasi poole aastaga ja lisaks tõusis märgatavalt ta töö kiirus ja kvaliteet. Ehk ta suurendas oma sissetulekut.

Täna segastel aegadel on vaja käia, silmad lahti, ja näha igal pool investeerimisvõimalusi. Mõni lihtne asi võib täiesti ootamatult osutuda kullau-guks. Ja nagu ikka sellistel juhtudel võib suurem risk viia kiiremini positiivse tulemuseni ja samas ka kiiresti kukutada.

Meie elu mõjutas see viiruse värk üsnagi ja eks neid mõjusid saame veel tunda küllaga. Õeldi ära hunnik

laste sünnipäevaseid, raamatut valmimistähtaeg lük-kub edasi – ühesõnaga üsna keeruline lugu. Kuid selle asja juures on positiivne, et mul vabanes hunnik aega. Viimased pool aastat oleme kütnud Katuga sisuliselt puhkuse. Kimasin plikadega linnast maale paariks nädalaks asumisele. Ja täna investeerin oma vabanenud aja unustamatute mälestuste loomisele ning looduses toimetamise teadmiste edasiandmisesse.

Kuidas meil maal tärkeda siis investeerimistund välja näeb? Hommikul tõuseme, pargime kõhud täis, seejärel riided selga ja metsa. Metsas ehitame onne, otsime loomade jälgi, avastame uusi ojakesi, jälgime looduse märke. Mis-kus kasvama hakkab, miks need puud just siin kasvavad, kus on ilmakaared, mis loomad siin käinud on. Vahepeal sööme lõunat, joonistame seda, mida nägime, püüame kala ja siis tagasi metsa. Väga tore, et sedasi lastega õues mässad, Illimar, aga mis otsast see investeerimine on?

Minu jaoks on see puhast enda aja investeering, kui õpetan lastele läbi mängu, kuidas tulla toime looduses siis, kui ei olegi enam näiteks elektrit ja rahal on järsku vähem väärtust kui vetsupaberil. Sellel hetkel omavad teadmised ja oskused looduses ellujäämise

#kogumispäevik

Jälgime 2020. aasta jooksul Laagris elava perekond Pilttsbergi teekonda saamaks paremaks oma isiklikes rahaasjades.

OSALISED:

isa Illimar
ema Katu
5-aastane Merimee
3-aastane Elanora
1-aastane Madeliine

VAATA LISA

www.facebook.com/Pilttsberg

Facebook #kogumispäevik

VAATA KA

- veebruarikuu vallaleht „Exceli tabelist joonistusi välja kaks muret tekitavat rida – need olid toit ja „teadmata kadunud raha““
- märtsikuu vallaleht „Me sööme ennast vaeseks!“

kohta kullast suurema väärtuse.

Maal Katu tädimhega vesteldes olen kuulnud lugusid, kus sõjaajal võisid rahaga tuld teha, sest päris valuuta oli USA sõjaväe lihakonserv, mille eest asju sai. Ja need rahaväärtuse kaotused käisid üle öö.

Sellistel hetkedel oleksid mul tütreid kindlasti rikkamad, kui rahahunniku otsas istudes ja omades null teadmist looduses ellujäämise kohta.

Need teadmised on kõik ühe kliki kaugusel Youtube'is ja Google'is olemas, aga kui pole elektrit, pole ka enam ligipääsu sellele andmebaasile. Kui olukord ootamatult kehvaks kisub (teame nüüd, et see võib juhtuda täiesti ootamatult ja imekiiresti), tasub teadmistesse ja looduses ellujäämisest investeeritud aeg kuhjaga ära. See hoiab eelmal hirmu segaste aegade ees ja saadab igasuguse paanika mõnuga pikalt. Ma võiksin nendega praegu lihtsalt multikaid vaadata või lasta neil telefoniga mängida, kuid ma kasutan aega teadmistesse investeerimises.

Nii et hoiame silmad lahti ja vaatame, kuidas täiesti tavalised asjad meie ümber võivad muutuda järsku investeeringuteks. Igal juhul tasub investeerida aega, et enda silmaringi laiendada ja harida. Ja vahepeal tasub lihtsalt niisama ka molutada, sest kui pea päris tühjaks lased, popsab kuskilt sügavusest ikka midagi ägedat välja.

TEENUS

SAUE LOOMAKLIINIK. Avatud E-R 15.00-19.00. L, P suletud. Telefon 6003382, info@sauekliinik.ee. Väl-timaks asjatut ootamist, palume kliiniku telefonil aeg ette registreerida! Koduviisiidid.

Kogenud puuhooldajad teostavad ohtlike puude raiet ja puude hooldusloikust. Teostame puude tervisliku seisundi hindamist. SOODSAD HINNAD. Telefon 5220321, www.arbormen.ee.

Väljaõppinud puudelangatjad lõikavad parima hinnaga ohtlikke puid ja teeme puude hooldusloikust. Puude üldseisundi hindamine ja konsultatsioon on tasuta. Tel 51 33 458, info@ohtlikpuu.ee, www.ohtlikpuu.ee

Üldehitus, katuse-, fassaadi- ja viimistlustööd. Majade, kõrvalhoonete ehitamine täislahendustega. 53 529 476 mehitus@gmail.com

Majade ehitus, korterite remont ja pööningute väl-jaehitamine. Tel 5307 2076, info@viimistlusehitus.ee

Vundamentitööd. Fassaaditööd. Katusekattetööd. Üldehitustööd. Tel 5307 2076, info@viimistlusehitus.ee

Eraauto Hooldus avatud Saue Tammetoru 8 E-R kell 9.00-18.00. Hooldus ja rehvide vahetus. Bro-neering telefonil 5372 7060 või kohapeal.

ARBORISTI TEENUSED. Ohtlike puude raie Puude hooldusloikus, Hekkide hooldus, Kändude freesimine. Raie teenused Võsa tööd. Puude istutus. Raie-jäätmete hankimine. WWW.PUUKIRURG.EE , info@puukirurg.ee, 5057786

Fekaalivedu ja kogumiskaevude tühjendus! Helista ja küsi pakkumist tel 53 468 430.

Rendime prügikonteinereid suuruses 6 - 43 m³. Tel 56 479 407.

Korterite ja eramute remont, renorveerimine ja ehitus. Kontakt: 56623584, evehitus@gmail.com

Aiamajade, peenrakastide, kiikede ja mänguväl-jakute müük ning paigaldus. www.alekeskus.eu. Tel 5015483, 55577462, e-post: info@alekeskus.eu. Asume Laagris ja Kaasiku külas.

Teostan erinevaid ehitustöid. Vundamendid, kivi-tööd, puidutööd, korterite / majade renoveerimine, aiad, terrassid jne. Tel 5614 0983.

Tänavakivi paigaldus, aedade ehitus ja haljastus. Kivipere.ee. Kivipere@hotmail.com, 56670520.

ARHITEKT. ERAMAJA projektid, ka tagantjärele, laiendamine, jm. Kasutusluba ei tee. Hind ehitus-loani 1200 -1500eur. 58319789 aare.keel@gmail.com

Pottsepatööd ja looduskivi paigaldus. Materjal, transport meie poolt. www.ahjudjakaminad.ee Tel 58033448, Ain

Teostame viimistlus, remont ja üldehitustöid nii majades kui korterites. Küsi pakkumist! 56965277

Katuste kõrgsurvepesu ja värvimine (plekk, kivi, eterniit). Tänavakivide puhastus. 56 241 509 Andres

Koristusteenus kortermajade trepikodades, eramajades, kontorites. Helista ja küsi pakkumist! Rai-na Grupp OÜ, 55965667

Ohtlike puude langetamine, tähtajad lühikesed, töö kiire ja korralik. Meelis: 5658686

Tänavakivide paigaldus, puit-ja võrkaedade ehitus, haljastustööd, prügivedu, lammutustööd, terrassi-de ehitus. Tel 56081124, email: eleanor31@online.ee

Teostame muruniitmis-, trimmerdamis-, ja võsalõi-kamisteenust. Hinnad soodsad. Võta julgelt ühen-dust. Tel 53 33 55 44, fmhaldus@gmail.com

MÜÜK/OST

Pakume Eestis toodetud kvaliteetset puitbriketti ja pelletit. Müüme ka väikseid koguseid. Info 55597572

Sõidukite kokkuost (auto, buss, veok, haagis, tehni-ka). Tel 55678016

Ostan seisma jäänud sõidukeid. Toimivaid, ava-riilisi, riketega, arvelt maas, vanu ja lihtsalt kasu-

tult seisvaid. Koha peal kiire vormistamine ja te-hing. Pakkumisi ootan seisevauto@gmail.com või 56188671

Kuiv okaspuu al 55 €, kask al 62 €; toores must lepp al 46€/rm, hall lepp al 41€/rm, kask al 52 €/rm, okaspuu al 42 €/rm. Pikkus 30, 40, 50 cm. Tel 516 4278

Soovin osta omaegse Tarbeklaasi ja Juveelitehase tooteid, nahkköites raamatuid, Eesti kunstnike töid (maal, graafika, kujud), postkaardid, märgid, võib pakkuda ka muid vanu esemeid. Tel 5176412.

Ostan rinnamärke, vanu postkaarte ja fotosid, trü-kiseid ja dokumente ning muid kollektsioneerimise esemeid. Tel. 6020906 ja 5011628 Tim

Müüa tätepinnast, sõelutud mulda ning hobu-sesõnnikut. Hind soodne. Tel 56 479 407

Auto Ost. Ostan kasutusena jäänud sõiduauto, kaubiku või maasturi. Võib olla remonti vajav. Kiire tehing ja vormistamine. Tel. 53654085, skampus@online.ee

Keila Lemmikloomapood müüb kvaliteetset ko-dulindude täissööta (tibudele, noorkanadele, mu-nevatele kanadele, broileritele, kalkunitele). Poes saadaval linnupidamiseks vajalik inventar: söötu-rid, jooturid, desod jms. Tellimisel tibud ja noorlin-nud. Täiendav info: 628 8888. Asume: Haapsalu mnt 21, Keila. E-R 09:00-18:00, L 10:00-14:00

Ostan autoromusid sobivad igas seisukorras. Tele-fon 53451955. Kuulutus ei aegu.

KILLUSTIK, LIIV, HALJASTUSMULD, AIAMULD, FREESASFALT kohaleveoga. Hea läbivus ja manöö-verdusvõime. Tel. 5079362

Müüa küttepuid pikkusega 30-60 cm. Toores se-galehtpuu alates 42 €/rm. Kuiv segalehtpuu alates 57 €/rm. 30 cm kuiv lehtpuu 40 l võrgus 3,10. Tel. 5042707

Aednikule ökokompostmuld, sõelutud põllu-muld, kõdusõnnik (hobuse ja lehma), liiv, kruus, freesasfalt, graniitkillustik, killustik. Kallur väike-veod Tel: 501 5992

Kandiline puitbrikett 145€/1000kg, ümmargund puitbrikett auguga 150€/1000kg, premium pel-let 6mm ja 8mm 190€/960kg. Veovõimalus, tel 5040304.

Uued kaarkasvuhooned nelikanttoru profiiliga soodsalt 3x4; 3x6; 3x8m. Transport tasuta koju. Info ja tellimine. 56730411

KINNISVARA

OÜ ESTEST PR ostab metsa- ja põllumaad. Tel 504 5215, 514 5215, info@est-land.ee.

TÖÖ

Arula Veod otsib seoses autoparki laienemisega oma meeskonda C, CE kategooriaga autojuhte. Tel 56 40 109

Osaihing Metanex pakub tööd C-kat autojuhile. Info tel 5015433

MUU

KOGU ELU TULEB SINUNI KERGUSE, RÕÕMU JA HIIL-GUSEGA! Tel.5041467; www.looduslikhellitus.ee

LAAGRI LOOMAKLIINIK
ASUME LAAGRIS VAE 2/1

TEL. 5507267
WWW.LAAGRILOOMAKLIINIK.EE

Mälestame head peresõpra

ILMAR KALLAST

ja avaldame südamlikku kaastunnet Mallele ja Hillele abikaasa, isa ja vanaisa kaotuse puhul

Arno, Reet, Ingmar ja Helen

Üks tee on lõpuni käidud, üks süda on vaikinud...

Lugupeetud

ILMAR KALLAS

Avaldame kaastunnet Mallele ja Hillele perekonnaga

Tule 6 VII trepikoda

Avaldame kaastunnet Gerli Korolile

VANAEMA

surma puhul.

Kernu kool ja lasteaed

Seltsing Tammetoru mälestab sügavas kurbuses oma liiget

ANNE SILBERGI

Avaldame kaastunnet omastele.

Südamluk kaastunne lähedastele

ANNE SILBERGI

surma puhul

Saue Päevakeskus

Päikene tõuseb ja vaob, inimene elab ja kaob...

Südamluk kaastunne Riinale perega kalli ema

HILDEGARD JUHTVERI

surma puhul

Kersti, Mihkel, Andra, Raivo, Anu, Ingrid

Näitustelade elu

KÕIK MATUSETEENUSED KEILAS

Eesti soodsaim tuhatsumatus, kabel, peielauad, õõpäevaringne lahkunu transport

Memoris
Krematoorium ja matusebüroo

Keila Pargi 30 • TASUTA LÜHINUMBER 16200 • www.memoris.ee

KÜ Kütituli mälestab austusega oma asutajaliiget

ILMAR KALLAST

Avaldame kaastunnet abikaasale ja tütrele perega

Tunneme kaasa heale naabrile Ene Kapanenile

EMA

surma puhul

Majanaabrid Turbast

Aeg annab, aeg võtab, aeg mälestused jätab.

Avaldame sügavat kaastunnet Kalevile kalli ema

VIIVI TÜRİ

surma puhul

Vahar

MATI ASMER

Eakate Meeste Klubi Laagri Taadid mälestab oma liiget ja avaldab kaastunnet omastele

Südamluk kaastunne Einu Karule kalli abikaasa

TATJANA KARU

surma puhul

Saue Päevakeskus
Saue Linna Invaühing

Meie südamluk kaastunne Astale, Kerlile ja Reigole perega armastatud abikaasa, isa ning vanaisa

KALLE PALLO

kaotuse puhul

Pajude pst 9 naabrid

KAARDID ENNUSTAVAD

Tel 900 1727 • 24 h

Vaata, kes ennustajatest on hetkel liinil: ennustus.ee

OÜ SINITIIVIK GRUPP

Teostame vaipade puhastust villa, sünteetiliste, kaltsu ja narmasvaipadele.

Transport uksest ukseni tasuta! 55 917 562

SAUE TEHNOPARK

UUS STOCK-OFFICE SAUE TEHNOPARGIS!
ÜÜRIPINNAD SUURUSEGA 620 KUNI 1400 m²

VINTSELLE Stock-office

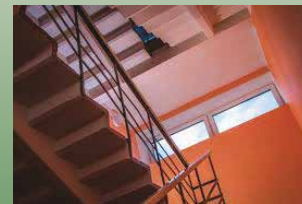
sauetehnopark.ee ☎ 672 0357

KEILA
HALDUS

KEILA HALDUS OÜ PAKUB KORTERIÜHISTUTELE

- HALDUS- JA HOOLDUSTEENUST
- ÖÖPÄEVARINGSET
AVARIITEENUST (TEL 56 21 4444)
- SISE- JA VÄLISKORISTUST
- MURUNIITMIST
- RAAMATUPIDAMISTEENUST

Info 53 442 444 või info@keilahaldus.ee
www.keilahaldus.ee

TEHNIKAKESKUS.EE
müük • hooldus • remont • rent

**AIA- JA
METSATEHNIKA**

Husqvarna Cub Cadet
STIHL ECHO
JOHN DEERE STIGA

Tel 51 900 402 Keila kauplus
www.tehnikakeskus.ee

Aiatäht
AIA- PARGI JA METSATEHNIKA

SAKU: Tehnika 7, tel: 5324 4296
PEETRI: Tuleviku tee 10, tel: 5558 5709
E-R 9 – 18 ja L 10 – 13 www.aiataht.ee
Aiatähe uudised: facebook.com/aiataht

KEVADHOOLDUS JA REMONT AIA- METSATEHNIKALE!

REMONT JA HOOLDUS ERINEVA KAUBAMÄRGI TEHNIKALE!

* Konsulteerige eelnevalt kauplusega

STIHL

JOHN DEERE

FERRIS

Cub Cadet

ECHO

VARI

TREPID KORDA!

KIILI BETOON

pakub laias valikus

TREPI-KATTEPLAATE JA -ASTMEID.

Vajadusel paigaldus, transport ja vanade plaatide eemaldamine.

5247173
kiilibetoon.ee

MÜÜA

- haljastusmuld
 - liiv
 - killustik
 - freesitud asfalt
- koos kohaleveoga
- kopplaaduri teenus
 - roomikekskavaatori teenus

kalsep@kalsep.ee
5346 0382

SAUE VALLA LÄHIM RATTAPOOD

Rataste müük, hooldus ja remont,
lisavarustus, sporditoidud, toidulisandid

SPORDIPARTNER RATTAPOOD

Avatud E-R 10:00-19:00, L 10:00-15:00

Pääsküla 8, 10917 Tallinn, Tel 516 2207

spordipartner.ee

KÕIK VAJALIK ÜHEST KOHAST

muruniiduk+

Parima hinnagarantii ja valikuga
Husqvarna aia- ja metsatehnikat!

www.muruniiduk.ee

KÜLASTA MEID

Salve 1a, Tallinn tel 652 6598
Rannamõisa tee 4g, Tallinn tel 679 6007

TALLINNA KÜTTELADU
Aastast 2002

HARJUMAAL TASUTA TRANSPORT! Info ja tellimine
51 36 999
www.kytteladu.ee info@kytteladu.ee

RUF PUITBRIKETT **PELLET**

ALATES **130€** /ALUS

ÜMAR PUITBRIKETT **ALATES 195€** /ALUS

ALATES **140€** /ALUS

EESTI SUURIM VALIK KÜTTEMATERJALE!
Puitbrikett • pellet • kaminapuud
kivisüsi • turbabrikett • grillsüsi